ROK XXXVIII. NUMER 6.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 czerwca 1934 r.

TREŚĆ:

1.

Urządzanie imprez w szkole.

Nr O. 12093/34. Zdarzają się niejednokrotnie wypadki, że różne instytucje zwracają się do szkół z propozycjami wzięcia przez młodzież udziału w różnych imprezach przez nie urządzanych bez uprzedniego uzyskania na to zezwolenia ze strony władz szkolnych.

Z uwagi na to, że wciąganie młodzieży szkolnej do jakiejkolwiek akcji niezwiązanej ściśle z życiem i programem szkoły jest niepożądane, zarządzam wskutek okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 65 z dnia 19 maja 1934 r. (II. S. 1835/34), aby Dyrekcje, Kierownictwa, Inspektoraty nie udzielały zgody na udział młodzieży szkolnej w imprezach, przedsiębranych na terenie szkoły, które nie uzyskały uprzednio zezwolenia Kuratorjum O. S. Lw.

Zarazem oznajmia się, że zezwoleń na udział młodzieży szkolnej w imprezach, dopuszczonych na teren szkoły, a więc organizowanych w myśl okólnika Kur. O. S. Lw. Nr. 23 z dnia 17 stycznia 1934 Nr. O. 995/34 (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1934 r. str. 129) na cele 1) Towarzystwa Popierania Budowy Szkół Powszechnych, 2) L. O. P. P., 3) Ligi Morskiej i Kolonjalnej, 4) Polskiego Czerwonego Krzyża, 5) Funduszu szkolnictwa polskiego zagranicą, 6) dożywiania dzieci — mogą udzielać same Inspektoraty, Dyrekcje oraz Kierownictwa szkół z zastrzeżeniem, że imprezy te będą organizowane w czasie wolnym od godzin nauki szkolnej.

Udzielając tego pozwolenia, Inspektoraty szkolne, Dyrekcje oraz Kierownictwa szkół winny jednocześnie zapewnić młodzieży należytą opiekę.

Kurator Okręgu Szkolnego: *J. Gadomski*, wr.

2.

Udział młodzieży szkolnej w uroczystościach publicznych, rewjach, pochodach i t. p.

Nr O. 13132/34. Młodzież szkolna jest w ostatnich czasach szczególnie często pociągana do udziału w najrozmaitszych uroczystościach, pochodach i rewjach, do usług i występów w celu uświetnienia wszelkiego rodzaju pokazów, tworzenia szpalerów, utrzymywania porządku i t. p.

Odbywa się to niejednokrotnie w godzinach lekcyjnych, co jest niedopuszczalne a nadto ze szkodą dla zdrowia młodzieży; naraża się ją bowiem na duże wysiłki i zmęczenie, a niekiedy nawet przez przeciąganie uroczystości i pokazów do późnej nocy, zabiera się jej tak konieczny spoczynek nocny. Zajmowanie młodzieży kilku po kolei następujących świąt i niedziel uniemożliwia wykonanie programu wychowawczego szkoły, odbycie wycieczek naukowych, turystycznych, ćwiczeń harcerskich lub przysposobienia wojskowego.

Szczególnie niepokojącym objawem były w b. r. związane z udziałem młodzieży w uroczystościach publicznych wypadki omdleń, udarów i porażeń słonecznych. Wskazują one na nadmierne szafowanie siłami młodego pokolenia, którego wartość biologiczna z najrozmaitszych przyczyn i względów jest znacznie osłabiona.

Mając na uwadze konieczność przeciwdziałania niepożądanym objawom przemęczania młodzieży w związku z udziałem jej w uroczystościach i wystąpieniach publicznych, Kuratorjum O. S. Lw. zarządza w myśl okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 72 z dnia 29 maja 1934 r. (Nr. I. WF. 2042/34), co następuje:

Inspektoraty szkolne, Dyrekcje oraz Kierownictwa szkół:

a) zabronią organizowania udziału młodzieży szkolnej w uroczystościach. odbywających się w niekorzystnych warunkach atmosferycznych (upał, zimno, słota). Przypomina się zwłaszcza w tym względzie postanowienie punktu 3 okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 74 z dnia 20 maja 1932 r. (Nr. I. WF. 2214/32 w sprawie ochraniania młodzieży od szkodliwych następstw upałów. ogłoszonego w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r. str. 364;

b) ograniczą uczestnictwo młodzieży szkolnej w obchodach publicznych, w których udział młodzieży ma znaczenie raczej dekoracyjne niż pedagogiczne;

c) nie dopuszczą do zbyt częstych i masowych zbiórek, w czasie których młodzież narażona jest na długie, nieraz dwu i trzygodzinne stanie i czekanie w szeregach. doprowadzające do wyczerpania fizycznego i zobojętnienia moralnego dla samej uroczystości;

d) zakażą udziału młodzieży w zbiórkach i pochodach wieczornych, niezwiązanych z pracami szkoły;

e) wyłączą z programów uroczystości udział dziatwy szkół powszechnych poniżej lat dziesięciu w długich, nieraz kilkukilometrowych pochodach i defiladach;

f) ograniczą wystąpienia pocztów sztandarowych, w czasie zaś wystąpień nie narażą ich na długie stanie w postawie bacznej.

Przedstawiciele władz szkolnych, zasiadający w komitetach obywatelskich. organizujących uroczystości i obchody, winni z powołaniem się na niniejszy okólnik przeciwstawiać się wszelkim projektom niewłaściwego i nieodpowiedniego wykorzystywania młodzieży.

Kurator Okręgu Szkolnego: *J. Gadomski.* wr.

3.

Występowanie chórów szkolnych i szkolnych zespołów orkiestralnych w imprezach pozaszkolnych.

Nr. O. 12592/34. Ponieważ zdarza się często, iż różne towarzystwa i organizacje pozaszkolne zwracają się bądź do Inspektorów Szkolnych, bądź też do Dyrekcyj i Kierownictw szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących lub zawodowych z prośbą o udzielenie zezwolenia na występy chórów szkolnych i szkolnych zespołów orkiestralnych w różnych imprezach, urządzanych przez te towarzystwa i organizacje na terenie pozaszkolnym i dla celów, nie mających często nic wspólnego ze szkołą, Kuratorjum O. S. Lw., opierając się na okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 67 z dnia 23 maja 1934 r. (Nr. II. P. 161/34), zwraca uwagę, że ze względu na dobro młodzieży i na normalny tok nauki szkolnej nie jest wskazane udzielanie przez Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje oraz Kierownictwa szkół zezwoleń na publiczne występy młodzieży w imprezach towarzystw i organizacyj pozaszkolnych.

Z powołaniem się na niniejszy okólnik Inspektoraty Szkolne, Dyrekcje oraz Kierownictwa szkół prośby towarzystw i organizacyj w tej sprawie załatwiać będą odmownie.

W miejscowościach, gdzie niema chórów pozaszkolnych ani pozaszkolnych zespołów orkiestralnych, które mogłyby uświetnić swojemi produkcjami uroczystość państwową w danej miejscowości, może Inspektor Szkolny względnie Dyrektor lub Kierownik szkoły średniej ogólnokształcącej lub zawodowej, udzielić zezwolenia na występ chóru, względnie orkiestry szkolnej, z zastrzeżeniem jednak, że uroczystość rozpocznie się i skończy tak, by młodzież w przepisanej porze wieczornej mogła znaleźć się w swoich domach. O udzieleniu zezwolenia Inspektor Szkolny, względnie Dyrektor winien zawiadomić Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Zezwoleń tych należy udzielać w wypadkach istotnie wymagających pomocy ze strony szkół, chóry szkolne bowiem i szkolne zespoły orkiestralne znajdują dość sposobności do wykazania swej sprawności i kultywowania śpiewu i muzyki przed rodzicami i miejscowem społeczeństwem w czasie uroczystości ściśle szkolnych, odbywających się na terenie szkoły z okazji świąt państwowych, czy przy innych okolicznościach.

Kurator Okręgu Szkolnego: *J. Gadomski.* wr.

4.

Opłaty szkolne w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

Okólnik Minist. W. R. i O. P. Nr. 85 z dnia 14 czerwca 1934 r. (I. R. 4547/34).

Z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1934 r. zarządzam pobieranie następujących opłat szkolnych:

I. W państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i klasach gimnazjalnych utworzonych przy państwowych zakładach kształcenia nauczyli:

1. Taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej lub wyższej . . . . zł 10.—
2. Taksa za egzamin wstępny z różnicy programów . zł 10.—
3. Taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w okręgach, w których te egzaminy istnieją) zł 10.—
4. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych . . . . zł 12.—
5. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów . zł 60.—
6. Taksa za uzupełniający egzamin dojrz. dla eksternów zł 15.—
7. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego . . . . zł 5.50
8. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości . zł 11.—
9. Taksa administracyjna roczna . . . . . . zł 220.—
dla uczniów wstępujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej . . . . zł 223.—

II. W państwowych zakładach kształcenia nauczycieli (seminarja nauczycielskie, kursy nauczycielskie, pedagogja, wyższe kursy nauczycielskie, seminarja ochroniarskie, szkoły ćwiczeń przy tych zakładach), oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych:

10. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego, jak również duplikatu złożenia części egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechn. zł 5.50

11. Taksa za wydanie duplikatu: świadectwa dojrzałości, dyplomu na nauczyciela szkoły powszechnej, świadectwa ukończenia seminarjum ochroniarskiego, świadectwa egzaminu uzupełniającego względnie pełnego egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, świadectwa praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych, świadectwa z wyższego kursu nauczycielskiego zł 11.—

12. Taksa za pełny egzamin na dyplom nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów . . . . zł 60.—

13. Taksa za uzupełniający egzamin na dyplom nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów . . . . . zł 40.—

14. Taksa za egzamin dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych:

a) z jednej grupy przedmiotów lub z jednego przedmiotu artystyczno-technicznego . . . . zł 10.—

b) z dwóch grup zdawanych łącznie . . . . . zł 15.—

c) z trzech grup zdawanych łącznie . . . . . zł 20.—

d) z czterech i więcej grup zdawanych łącznie . . . zł 25.—

15. Taksa za egzamin na świadectwo praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych . . zł 60.—

16. Taksa za egzamin eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawany w całości w jednym terminie . . zł 40.—

17. Taksa za jedną część egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich . . . . zł 20.—

18. Taksa za dwie części egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawane łącznie . . . . zł 30.—

19. Taksa administracyjna roczna . . . . . . zł 80.—

UWAGA: Opłaty w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych, Państwowym Instytucie Nauczycielskim, Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej i na Państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim (grupa robót ręcznych) normuje oddzielne zarządzenie Ministra W. R. i O. P.

III. Taksy, wymienione w punktach 1, 2 i 3 powinny być uiszczone za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe szkoły przed przystąpieniem ucznia (nicy) do egzaminu. Taksy te, wzięte łącznie, dyrekcje szkół rozdzielają pomiędzy egzaminatorów, jako wynagrodzenie za udział w egzaminach; sumy uzyskane od uczniów z tego tytułu powinny być podawane w liście wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

IV. a) Taksę, wymienioną w punkcie 4, za egzamin dojrzałości uczniowie szkół państwowych wpłacają na konto czekowe szkoły do dyspozycji dyrekcji, zaś dyrekcje szkół niepaństwowych zebrane taksy wpłacają do P. K. O. na właściwe konta izb skarbowych, względnie kas urzę-

dów skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego kuratorjum okręgu szkolnego pod nazwą „Taksa administracypna".

b) Dyrekcje szkół zarówno państwowych jak i niepaństwowych przesyłają kuratorjum wykazy uczniów (nic), od których taksy te zostały pobrane, nadto dyrekcje szkół państwowych podają kwotę, jaką z tego tytułu uzyskały, a dyrekcje szkół niepaństwowych dołączają dowód wpłacenia łącznej kwoty.

c) Taksy, wymienione w punktach 5 i 6, eksterni wpłacają bezpośrednio na rachunek funduszu specjalnego kuratorjum okręgu szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna" za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe izby skarbowej lub kasy urzędu skarbowego.

d) Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 4, 5 i 6, i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskiem, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie. Zwrotu taks dokonywują kuratorja okręgów szkolnych we własnym zakresie działania.

V. Taksy, wymienione w punktach 7, 8, 10 i 11, stanowią dochód Skarbu Państwa i powinny być wpłacone przez zainteresowanych znaczkami stemplowemi wartości nominalnej 5 i 10 zł), które dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie i kasuje.

VI. Taksy, wymienione w punktach 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 18 są przeznaczone na wydatki związane z przeprowadzeniem egzaminów i na wynagrodzenie egzaminatorów. Zasady podziału taks są określone w regulaminach odpowiednich egzaminów.

VII. a) Dochód z taks, wymienionych w punktach 4, 9 i 19, dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez kuratorjum okręgu szkolnego rocznych planach finansowo-gospodarczych.

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody większe od zatwierdzonych wydatków, przelewają nadwyżki za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta izb skarbowych, względnie na konta kas urzędów skarbowych na rachunek funduszu specjalnego kuratorjum okręgu szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna".

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody mniejsze od zatwierdzonych wydatków, otrzymują z kuratorjum okręgu szkolnego brakujące sumy w formie dotacyj.

b) Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymywanych z powyższych taks normują przepisy rachunkowo-kasowe, wydane przez Ministerstwo W. R. i O. P.

VIII. Od taks, wymienionych w punktach 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 18, oraz od różnicy między taksą dla uczniów dawnych i nowowstępujących w kwocie zł 3 (punkt 9) nikt zwolnionym być nie może. Zwolnień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni w połowie kandydaci zupełnie niezamożni oraz dzieci czynnych funk-

cjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także i sami funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi.

Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10% wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przyczem pierwszeństwo mieć winny dzieci niezamożnych inwalidów wojennych, niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari" i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości oraz sami niezamożni inwalidzi wojenni, kawalerowie orderu „Virtuti Militari" i odznaczeni Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia kuratorjum okręgu szkolnego.

IX. a) Taksy administracyjne, wymienione w punktach 9 i 19, powinny być wpłacane w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

b) Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

X. a) Z ulgowej taksy administracyjnej w wysokości 50% normalnej taksy, wskazanej w punktach 9 i 19, korzystają dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku.

b) Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od taksy administracyjnej; w wyjątkowych wypadkach również i dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od ulgowej taksy (X poz. a). Zwolnienia takie muszą jednak mieścić się w granicach normy dozwolonej.

Całkowite zwolnienia od taksy administracyjnej należy stosować w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari" i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

XI. Od taksy, przewidzianej w punkcie 19, nie mogą być zwolnieni słuchacze wyższych kursów nauczycielskich, korzystający z urlopu płatnego.

XII. a) Określonych wyżej ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od opłaty taksy administracyjnej udzielają co półrocze rady pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji rady pedagogicznej, w wypadku odmówienia zwolnienia, do kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie.

b) Radom pedagogicznym przysługuje prawo udzielania ulgowej taksy administracyjnej oraz częściowego lub całkowitego zwalniania od taksy administracyjnej, a to: w szkołach średnich ogólnokształcących oraz klasach gimnazjalnych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w granicach 20%, w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w gra-

nicach 25% sumy, którą dyrekcja szkoły powinnaby uzyskać z opłat, gdyby wszystkie dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych — płaciły połowę taksy, a pozostałe — całą taksę. Gdyby jakieś wyjątkowe względy zmuszały radę pedagogiczną do udzielenia ulg i zwolnień na kwotę wyższą, niż wyżej wskazana, winny dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę kuratorjum okręgu szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1-go listopada, a w II półroczu do dnia 1-go kwietnia.

c) Poza tem kuratorja winny zarządzać zwolnienie od taksy dzieci w tych szkołach ćwiczeń, które jako szkoły powszechne, są włączone do normalnej sieci szkolnej i do których dzieci są kierowane przez władze nadzorujące wykonania przepisów o obowiązku szkolnym. W takich wypadkach dzieci, zwolnionych w szkole ćwiczeń, nie wlicza się do wyżej określonej normy.

d) Decyzja rady pedagogicznej o udzieleniu ulgowej taksy administracyjnej oraz o częściowem lub całkowitem zwolnieniu od taksy następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

e) Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o udzielenie ulgowej taksy administracyjnej. Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich, w razie wątpliwości, przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

f) Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w jednem półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnem półroczu szkolnem, o ile istnieją nadal warunki, od których zależy zwolnienie. Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznemi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj rady pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

g) Nowowstępujący uczniowie w pierwszem półroczu szkolnem od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni. Nie dotyczy to dzieci funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych. W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, kuratorjum okręgu szkolnego będzie udzielało w drodze wyjątku ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od nich nowowstępującym uczniom w I-em półroczu szkolnem.

h) W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje kuratorjum okręgu szkolnego.

XIII. Z chwilą wejścia w życie niniejszego okólnika uchylam zarządzenie z dnia 6 września 1933 r. (I. R. 6542/33) o taksach i opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10, rok 1933, poz. 150) [1]).

Minister W. R. i O. P.: *W. Jędrzejewicz*, wr.

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1933 r., str. 351.

5.

Zmiany zasad w rachunkowości taksy administracyjnej.

Pismo Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 16 czerwca 1934 r. Nr. I. R. 5314/34.

Nr. O. 15472/34. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z ważnością od początku roku szkolnego 1934/35 zmienia niektóre zasady, dotyczące rachunkowości taksy administracyjnej w państwowych zakładach szkolnych i urzędach Ministerstwu W. R. i O. P. podległych.

Zmiany te polegają:

1. na zatrzymywaniu przez dyrekcje (kierownictwa) szkół opłat w wysokości, odpowiadającej sumie wydatków zatwierdzonych w rocznych planach finansowo - gospodarczych;
2. na przekazywaniu na rachunek kuratorjum okręgu szkolnego nadwyżek, ustalanych w zatwierdzonych planach finansowo - gospodarczych;
3. na wprowadzeniu do planów finansowo - gospodarczych wszystkich rodzajów wydatków, nie wyłączając tytułów tych rodzajów wydatków, które dotychczas traktowane były odrębnie poza planem, jako specjalne cele.

Zasady te wpływają na zmianę dotychczasowych przepisów rachunkowo - kasowych, dotyczących taksy administracyjnej. Projekty nowych przepisów (dla kuratorjów okręgów szkolnych i dla dyrekcyj zakładów szkolnych), z uwzględnieniem przytoczonych zasad, są w toku uzgadniania z Ministerstwem Skarbu i Najwyższą Izbą Kontroli. Po uzgodnieniu — ukażą się w Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. przed rozpoczęciem roku szkolnego 1934/35.

Nowe przepisy rachunkowo - kasowe dla zakładów szkolnych będą obowiązywać dyrekcje (kierownictwa) państwowych gimnazjów, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, rolniczych, sztuk zdobniczych i przemysłu artystycznego oraz specjalnych.

Dostosowane do powyższych zasad zarządzenia o opłatach szkolnych Ministerstwo załącza[1]), celem niezwłocznego rozesłania do dyrekcyj (kierownictw) szkół, które przy opracowywaniu planów finansowo - gospodarczych na rok szkolny 1934/35 zasady te winny wziąć pod uwagę.

Plany finansowo - gospodarcze na rok szkolny 1934/35 będą sporządzane na nowych wzorach; druki nowych wzorów zostaną przesłane w najbliższych dniach przy zarządzeniu Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie preliminarza budżetowego.

Zarządzenia o opłatach szkolnych w państwowych instytutach: nauczycielskim, pedagogiki specjalnej, robót ręcznych oraz w państwowych szkołach sztuk zdobniczych i przemysłu artystycznego będą wydane oddzielnie.

Naczelnik Wydziału: (—) *A. Nowak.*

---

[1]) Patrz wyżej, str. 308 w sprawie opłat w szkołach średnich ogólnokształcących tudzież str. 315 w sprawie opłat w szkołach zawodowych.

6.

Kierownictwo pedagogicznego hufca szkolnego, prowadzenie gier i zabaw oraz wynagrodzenie za te zajęcia.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 78 z dnia 5 czerwca 1934 r. (BP. 196/34).

Nr. O. 13953/34. Na zapytanie jednego z kuratorjów w wymienionych wyżej sprawach, Ministerstwo wyjaśnia co następuje.

Kierownictwo pedagogiczne hufca szkolnego należy z zasady powierzać etatowemu nauczycielowi szkoły. W szkołach zawodowych, posiadających nieliczne grono nauczycieli etatowych, można powierzać kierownictwo hufca szkolnego osobom z poza grona nauczycielskiego szkoły.

Wynagrodzenie za kierownictwo hufca wypłacać należy według norm (stawek) wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, ustalonych dla nauczycieli etatowych lub kontraktowych, zależnie od charakteru zatrudnienia nauczyciela.

Analogicznie wypłacać należy wynagrodzenie nauczycielom, prowadzącym gry i zabawy — z wyjątkiem nauczycieli ćwiczeń cielesnych, którzy otrzymują za te zajęcia dodatek służbowy, określony w § 5 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 stycznia 1934 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1 poz. 5) [1]).

Prowadzenia gier i zabaw nie należy powierzać osobom z poza grona nauczycielskiego szkoły.

Instruktorów p. w. hufca szkolnego wyznaczają z reguły właściwe władze wojskowe p. w.

Instruktorzy zarówno wojskowi jak cywilni (t. zw. honorowi i kontraktowi instruktorzy p. w.) nie mogą być opłacani z kredytów szkolnych.

Podobnie nie mogą być opłacane z tych kredytów instruktorki hufców szkolnych żeńskich (instruktorki Organizacji Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju). Kierowniczkom (komendantkom) hufców szkolnych żeńskich p. w. można wypłacać wynagrodzenie za kierownictwo hufca — analogicznie jak za kierownictwo hufca męskiego — tylko w tym wypadku, gdy są nauczycielkami danej szkoły.

Dyrektor Biura Personalnego: *Jan Lipka* wr.

7.

Żołnierskie szkoły początkowe.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 283 z dnia 15 maja 1934 r. (Nr. I. 10711/34).

W związku z wytycznemi organizacji żołnierskich szkół początkowych, podanemi w komunikacie Nr. 8 Ministerstwa Spraw Wojskowych, Wojskowego Instytutu Naukowo-Wydawniczego, L. 299 - 10/Ośw. [2]) należy udzielać władzom wojskowym życzliwej pomocy w organizowaniu żołnierskich szkół początkowych, w szczególności zaś:

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1934 r., str. 114.

[2]) Komunikat rozesłano inspektoratom osobno przy okólniku.

1) przydzielać w miarę możności odpowiednio urządzone sale szkolne do nauki dla żołnierskich szkół początkowych przy należytym uwzględnieniu interesów wychowawczych szkoły powszechnej;

2) proponować na życzenie władz wojskowych lub Polskiego Białego Krzyża nauczycieli do udzielania nauki zgodnie z wytycznemi zawartemi w punkcie IX. wspomnianego na wstępie komunikatu M. S. Wojsk. oraz na warunkach, zawartych w punkcie X. tegoż komunikatu;

3) a) udzielać bezpośrednio lub przez upoważnionych do tego kierowników i nauczycieli szkół powszechnych wskazówek metodycznych prowadzącym nauczanie w żołnierskich szkołach początkowych;

b) wizytować osobiście lub przez upoważnionych do tego kierowników i nauczycieli szkół powszechnych naukę w żołnierskich szkołach początkowych;

c) brać udział lub delegować swych przedstawicieli do komisyj egzaminacyjnych w charakterze egzaminatorów;

d) podawać — przy uwzględnianiu przerabianego materjału nauczania — tematy egzaminacyjnych wypracowań piśmiennych;

e) podpisywać świadectwa żołnierskich szkół początkowych;

f) wysyłać bezpośrednio do dowódcy O. K. spostrzeżenia z odbytych egzaminów.

Do czasu wydania w związku z nowym ustrojem szkolnym innych zarządzeń zakres programu nauki przymusowego nauczania żołnierzy w myśl ustawy z dnia 21 lipca 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr. 63, poz. 373) normuje wydana przez Ministerstwo Spraw Wojskowych „Instrukcja o przymusowem nauczaniu żołnierzy“ O. 20/1921 Warszawa, 1922. Główna Księgarnia Wojskowa.

Ze względu na ważność, zarówno ze stanowiska społecznego jak i państwowego, przymusowego nauczania w wojsku i pracy związanych z tem żołnierskich szkół początkowych winni inspektorowie szkolni i ich zastępcy sprawę tę życzliwie i sumiennie traktować, dobierając na delegatów i nauczycieli jednostki, które dają gwarancję, że przyjęte obowiązki wypełniać będą z należytem zrozumieniem ich ważności.

Z chwilą ogłoszenia niniejszego okólnika traci ważność okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 9 marca 1927 r. (Nr. I. 3227/27 [1]) w sprawie świadectw kursów przymusowego nauczania żołnierzy.

Kurator Okręgu Szkolnego: *J. Gadomski.* wr.

8.

Opłaty szkolne w szkołach zawodowych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 86 z dnia 14 czerwca 1934 r. (I. R. 4545/34.

Nr. III. 15406/34. Z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1934 r. zarządzam pobieranie w państwowych szkołach, seminarjach i na kursach zawodowych następujących opłat szkolnych:

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1927 r., str. 199.

I. Taksę za egzamin wstępny uiszczają wszyscy kandydaci przystępujący do tego egzaminu:

a) na kurs pierwszy w szkołach technicznych, średnich technicznych kolejowych, w szkołach i liceach handlowych, oraz w szkołach ogrodniczych i średnich rolniczych . . . zł 5.—

b) w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych (męskich i żeńskich), w szkołach mistrzowskich, w szkołach rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich, seminarjach zawodowych żeńskich i w szkołach niższych technicznych kolejowych . . zł 3.—

II. Taksę za badania psychotechniczne uiszczają wszyscy kandydaci poddawani tym badaniom:

a) w szkołach wymienionych w p. I ust. a . . . . . zł 2.—
b) w szkołach wymienionych w p. I ust. b . . . zł 1.—

III. Taksę wstępną czyli wpisowe uiszczają wszyscy uczniowie nowoprzyjęci do szkoły lub na kurs — we wszystkich szkołach oraz na kursach zwyjątkiem kursów wędrownych i kursów korespondencyjnych . . . . zł 10.—

IV. Taksa za egzamin końcowy we wszystkich szkołach i kursach . . . . zł 10.—

V. Taksa za świadectwa:

a) za świadectwo ukończenia szkoły lub kursu . . . zł 5.—

Uwaga: Świadectwa (wykazy postępów) roczne, półroczne, względnie semestralne, wydaje się bezpłatnie.

b) za duplikaty świadectw ukończenia szkoły lub kursu zł 11.—
c) za duplikaty świadectw (wykaz postępów) rocznych, półrocznych, względnie semestralnych . . . . zł 13.20

VI. Taksa administracyjna.

A) W szkołach

a) technicznych:

1. na wydziałach mechanicznych, mechanicznych kolejowych, elektrycznych, elektromechanicznych, mechanicznych, mechaniczno - elektrotechnicznych, lotniczych, samochodowych, młynarskich, włókienniczych, górniczych, hutniczych, przemysłowo - leśnych . . . . rocznie zł 170

2. na wydziałach chemicznych, ceramicznych, piwowarskich . . . . rocznie zł 190

3. na wydziałach budowlanych, drogowych, drogowo - budowlanych, drogowo - wodnych, mierniczych, meljoracyjnych, miernictwa kopalnianego, eksploatacyjnych kolejowych . . . . rocznie zł 130

b) ogrodniczych średnich . . . . rocznie zł 190
c) ogrodnictwa w Poznaniu i w Państw. Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie . . . rocznie zł 220
d) rolniczych średnich . . . . rocznie zł 80
e) kolejowych niższych . . . . rocznie zł 90
f) rzemieślniczo - przemysłowych męskich, rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich oraz w seminarjach zawodowych żeńskich . . . . rocznie zł 90
g) rzemiosł budowlanych, koszykarskich i szewckich rocznie zł 40
h) w liceach i szkołach handlowych . . . . . rocznie zł 130
i) mistrzów mechaników, mistrzów budowlanych, drogowych i meljoracyjnych, oraz na kursie majstrów i podmajstrzych młynarskich w Bydgoszczy . . . . rocznie zł 100
j) w szkole wiertniczej w Borysławiu . . . rocznie zł 130

B) Na kursach

a) radjotechnicznych, ogrodnictwa w Poznaniu i Wilnie . . . . rocznie zł 130
b) nadzorców drogowych i meljoracyjnych za cały kurs . . . . jednorazowo zł 30
c) gorzelniczych za cały kurs . . . jednorazowo zł 20
d) praktyki ogrodniczej w Zaleszczykach . jednorazowo zł 20
e) półrocznych dla elektromonterów dla maszynistów i palaczy za cały kurs . . . . . . jednorazowo zł 30
f) rocznych elektromonterów i dla pracowników przemysłu metalowego . . . . rocznie zł 60
g) kilimkarstwa, płatne zgóry . . . . . miesięcznie zł 12
h) rysunków zawodowych dla rzemieślników przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego, płatne zgóry . . . . miesięcznie zł 3
i) rysunku odręcznego, płatne zgóry . . miesięcznie zł 3
j) snycerstwa i rzeźbiarstwa dla rzemieślników przemysłu drzewnego, kamieniarskiego i sztukatorskiego, płatne zgóry . . . . miesięcznie zł 3
k) rękodzielniczych, gospodarczych i handlowych, zorganizowanych przy szkołach średnich zawodowych i żeńskich seminarjach zawodowych, płatne zgóry . . . . miesięcznie zł 5
l) rękodzielniczych i gospodarczych, zorganizowanych przy niższych szkołach zawodowych, płatne zgóry . . . . miesięcznie zł 3
m) trykotarstwa maszynowego i haftu mamaszynowego, płatne zgóry . . . . miesięcznie zł 5
n) wieczornych kroju i szycia, zorganizowanych przy państwowych szkołach i seminarjach zawodowych żeńskich, płatne zgóry . . . . . miesięcznie zł 5
o) korespondencyjnych — od przedmiotu, płatne zgóry . . . . półrocznie zł 5
p) wędrownych, prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie, płatne zgóry . . miesięcznie zł 2

VII. Taksy, wpłacone przez uczniów i słuchaczów kursów, zwrotowi nie podlegają.

VIII. a) Taksy, wymienione pod V b) i c), stanowią dochód Skarbu Państwa i powinny być wpłacane przez zainteresowanych znaczkami stemplowemi, wartości nominalnej 10 i 12 zł, które dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie i kasuje.

b) Taksy, wymienione w punkcie I, II wzięte łącznie, rozdzielają dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów oraz prowadzących badania psychotechniczne, jako wynagrodzenie za udział w egzaminach; sumy uzyskane od uczniów z tego tytułu powinny być podawane w liście wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

c) Dochód z taks, wymienionych w punkcie III, IV, V a) i VI, dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji, na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez kuratorjum okręgu szkolnego rocznych planach finansowo - gospodarczych.

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody większe od zatwierdzonych wydatków, przelewają nadwyżki za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta izb skarbowych, względnie na konta kas urzędów skarbowych na rachunek funduszu specjalnego kuratorjum okręgu szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna".

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody mniejsze od zatwierdzonych wydatków, otrzymują z kuratorjum okręgu szkolnego brakujące sumy w formie dotacyj.

d) Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymywanych z powyższych taks normują przepisy rachunkowo - kasowe, wydane przez Ministerstwo W. R. i O. P.

IX. Do uiszczania taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie.

X. a) Taksy wymienione w punktach I, II, III, IV i VI B poz. b), c), d), e) powinny być uiszczone przed przystąpieniem do egzaminu i przyjęciem do szkoły lub na kurs.

b) Taksy administracyjne, wymienione w punkcie VI A oraz p. VI B poz. a) i f), powinny być wpłacane w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do dnia 20-go listopada za I półrocze i do dnia 20-go kwietnia za II półrocze.

c) Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

XI. a. Dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku, opłacają ulgową taksę administracyjną, która wynosi 30% normalnej taksy, wskazanej w punkcie VI A.

b. Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od taksy administracyjnej; w wyjątkowych wypadkach również i dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od ulgowej taksy (punkt XI poz. a). Zwolnienia takie muszą jednak mieścić się w granicach normy dozwolonej.

Całkowite zwolnienia od taksy administracyjnej należy stosować w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari" i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

c. Określonych wyżej ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od opłaty taksy administracyjnej udzielają co półrocze rady pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji rady pedagogicznej, w wypadku odmówienia zwolnienia, do kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie.

d. Radom pedagogicznym przysługuje prawo udzielania ulgowej taksy administracyjnej oraz częściowego lub całkowitego zwalniania od taksy administracyjnej, o których mowa w punkcie XI b), w wysokości nie przekraczającej 20% wpływu, jaki osiągnęłaby szkoła, pobierając całkowitą taksę administracyjną, wymienioną w punkcie VI A, od wszystkich uczniów zapisanych do szkoły.

e. Gdyby jakieś wyjątkowe względy zmuszały radę pedagogiczną do udzielenia zwolnień na kwotę wyższą, niż wyżej wskazana, winny dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę kuratorjum okręgu szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1-go listopada, a w II półroczu do dnia 1-go kwietnia (w szkołach rzemiosł budowlanych do dnia 1-go lipca i 1-go stycznia).

f. Decyzja rady pedagogicznej o udzieleniu ulgowej taksy administracyjnej oraz o częściowem lub całkowitem zwolnieniu od taksy następuje do dnia 20-go października na skutek podania wniesionego do dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie najdalej do dnia 20-go września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

g. Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o udzielenie ulgowej taksy administracyjnej. Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

h. Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w jednem półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnem półroczu szkolnem, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie.

i. Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznemi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj rady pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20-go listopada za I półrocze i do dnia 20-go kwietnia za II półrocze.

k. Nowowstępujący uczniowie w pierwszem półroczu szkolnem od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni. Nie dotyczy to dzieci funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych. W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, kuratorjum okręgu szkolnego będzie udzielało w drodze wyjątku ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od nich nowowstępującym uczniom w I-em półroczu szkolnem.

XII. a. Od opłat, wymienionych w punktach I, II, III, IV, V i VI B, nikt zwolnionym być nie może.

b. W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje kuratorjum okręgu szkolnego.

XIII. Z chwilą wejścia w życie niniejszego okólnika uchylam zarządzenie z dnia 24 sierpnia 1932 r. (III TP. 3643/32) o opłatach szkolnych w szołach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6 z roku 1932, poz. 75 [1]).

Minister W. R. i O. P. (—) *W. Jędrzejewicz.* wr.

9.

Organizacja roku szkolnego 1934/35 w publicznych szkołach dokształcających zawodowych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 272 z dnia 11 maja 1934 (Nr. III. 10153/34).

W związku z organizacją roku szkolnego 1934/35 w publicznych szkołach dokształcających zawodowych Kuratorjum O. S. Lw. zarządza co następuje.

I. Nazwa, pieczęć i tablica orjentacyjna szkoły.

Każda publiczna szkoła dokształcająca zawodowa musi mieć nazwę określoną rozporządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z 4 lutego 1930 r. Nr. III. D. 515/30 (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 3 z r. 1930, str. 147). Kuratorjum przypomina, iż nazwa winna brzmieć „Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa w. . . . . ". Jeżeli w danej miejscowości jest więcej szkół tego typu, to każda szkoła otrzymuje numer porządkowy. Pieczęć szkoły winna ściśle odpowiadać nazwie szkoły i pod żadnym warunkiem szkołom dokształcającym nie wolno umieszczać godła państwowego w pieczęci, gdyż szkoły dokształcające są publicznemi, a nie państwowemi. Na budynkach, gdzie mieszczą się szkoły dokształcające, winny być umieszczone tablice z napisem szkoły zgodnie z nazwą szkoły w myśl postanowień Tymczasowej Instrukcji w sprawie organizacji szkolnej w szkołach dokształcających zawodowych, ogłoszonej okólnikiem tutejszym z 3 lutego 1934 r. Nr. 67/34 (Nr. III. 1511/34 [2]).

II. Wnioski odnośnie powołania grona naucz. na nowy rok szkolny i tygodniowy plan nauki.

Wnioski odnośnie powołania kierownika i nauczycieli na następny rok szkolny przedstawiają kierownictwa szkół za pośrednictwem wydziałów szkolnych najpóźniej w terminie do 20 czerwca, dołączając wykazy osobiste wedle ustalonego wzoru tylko co do sił nauczycielskich po raz pierwszy zaangażowanych, oraz zezwolenia inspektoratów szkolnych w stosunku

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1932 r., str. 365.

[2]) W Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. nie ogłoszono.

do nauczycieli szkół powszechnych. W terminie natomiast najpóźniej do 10 września podział godzin na nowy rok szkolny w 3 egzemplarzach. 2 egzemplarze pozostają w Kuratorjum, 1 zaś egzemplarz wraca po zatwierdzeniu do kierownictwa, Kuratorjum przypomina, iż w każdym podziale godzin, sporządzonym wedle dotychczas obowiązującego wzoru należy podać dokładną ilość uczniów każdej klasy z osobna. Liczba uczniów (uczenic) w każdej klasie powinna wynosić przynajmniej 40 — zgodnie z okólnikiem tutejszym z 27 maja 1933 r. Nr. III. 14154/33 (Dz. Urz. Kurat. Nr. 6 z r. 1933 str. 180). Klasy z mniejszą ilością uczniów (uczenic) mogą być tworzone w razach wyjątkowych za pisemnem zezwoleniem Ministerstwa. W tym wypadku Kuratorjum, zbadawszy sprawę i opierając się na wniosku kierownictwa szkoły wystąpi z odpowiednim wnioskiem do Ministerstwa. Przed otrzymaniem pisemnego zezwolenia nie wolno kierownictwom prowadzić klas (oddziałów) z mniejszą ilością, aniżeli 40 uczniów (uczenic). Wnioski w tych sprawach mogą kierownictwa przedkładać najpóźniej w terminie do 15 października. Kierownictwa obowiązane są 3 razy do roku a mianowicie z początkiem roku szkolnego, 15 grudnia, oraz 15 marca przedstawiać Kuratorjum wykazy cyfrowe uczniów każdej klasy z osobna. Jednocześnie Kuratorjum poleca, by do każdorazowych wniosków, tyczących zmian w gronie nauczycielskiem i w przydziale godzin, dołączyć podział godzin w 3 egzemplarzach względnie wyciąg z podziału godzin.

III. Wynagradzanie kierowników i nauczycieli.

Kuratorjum zwraca uwagę, iż zarządzenia tyczące norm wynagrodzenia kierowników i nauczycieli publicznych szkół dokształcających zawodowych są zebrane w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 7 z r. 1930, str. 350, 351 i Nr. 2 z r. 1933, str. 129. Kuratorjum przypomina, iż wyższą normę t. j. 34 mnożnych mies. za 1 godz. nauczania mogą otrzymać tylko nauczyciele mający ukończone studja wyższe, uczący przedmiotów zawodowych i posiadający najmniej 3-letnią praktykę zawodową po ukończeniu studjów. Za przedmioty zawodowe w szkołach dokształcających uznaje się przedmioty zaliczane w tymczasowym programie dla szkół dokształcających zawodowych do grupy przedmiotów B. i nauczane w kl. II i III. Sposób asygnowania podają okólniki tutejsze z 21 grudnia 1933 Nr. 662/33 (Nr. III. 34011/34) i 9 stycznia 1934 Nr. 10/34 (Nr. III. 123/34). Na listach stanowiących wyrachowanie z otrzymanych zaliczek na wynagrodzenie nauczycieli tych szkół przy nauczycielach, otrzymujących 34 mnożnych, należy podać datę i numer rozporządzenia Kuratorjum, którym przyznano wyższe wynagrodzenie. Podając powyższe do wiadomości. Kuratorjum poleca najściślej zastosować się do tego.

Za Nacz. Wydz.: *Inż. St. Frisch.* wr., Okręg. Wizytator Szkół.

10.

Zasiłki udzielane instytucjom z dodatku do państwowego podatku przemysłowego na wydatki związane z organizowaniem i prowadzeniem kursów dokształcających dla nauczycieli szkół zawodowych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 68 z dnia 24 maja 1934 r. (III. TP. 1528/34).

Nr. III. 12486/34. Wobec zwracania się przez poszczególne kuratorja o wyjaśnienia w związku ze sprawą powyższą z różnemi wątpliwościami o charakterze rachunkowym, jakie napotykają przy organizowaniu kursów, jak również i przy wyliczaniu się z poniesionych na ten cel wydatków, Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

1) Koszty związane z organizacją i prowadzeniem zamierzonych kursów pokrywane są: a) z zasiłków udzielanych przez Ministerstwo, b) z wpisowego wpłacanego przez zgłaszających się uczestników kursu (dotyczy to jedynie kursów wakacyjnych).

2) Wpisowe pobierane od uczestników kursu jest jednocześnie uzupełnieniem zgłoszenia na kurs i winno być wpłacane bądź osobiście, bądź przesyłane pocztą na ręce kierownika kursu lub instytucji według wskazań podanych w ogłoszeniu o organizacji kursu.

3) Na otrzymane wpisowe wydaje się pokwitowania. Grzbiet kwitarjusza winien być załączony do sprawozdania rachunkowego przedkładanego kuratorjum.

4) Wpisowe zwrotowi zasadniczo nie podlega.

5) Okoliczności dopuszczające zwrot wpisowego zostaną podane w instrukcji dla kierowników kursów.

6) W myśl przyjętych założeń i praktyki — kwota zebrana z wpisowego winna być zużyta w całości na pokrycie kosztów wycieczek, biletów do teatrów, wstępów do muzeów, na wystawy, w formie dopłaty do kosztów utrzymania kursistów w internacie i t. p.

7) Wyliczanie się z wydatków poniesionych na kurs przedkłada się odnośnemu kuratorjum w terminie 10 dni po ukończeniu kursu wraz ze sprawozdaniem ogólnem.

8) Rachunki, jako dowody wyliczeń się z zasiłku udzielonego przez Ministerstwo, powinny być wystawiane na imię instytucji, przez którą zasiłek był wypłacany.

9) Sprawozdanie z wydatków poczynionych z wpisowego (punkt 6) kuratorjum zatrzymuje do własnej wiadomości.

10) Sprawozdanie z zasiłku otrzymanego z Ministerstwa, po sprawdzeniu merytorycznem i rachunkowem kuratorjum zatrzymuje u siebie, Ministerstwu zaś podaje do wiadomości cyfrowe wyniki wydatków z wymienienem pozostałości kasowej.

11) Pozostałość ta nie może być użyta na inne cele i musi być najpóźniej w terminie 14 dni po zakończeniu kursu wpłacona do P. K. O. na konto Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu Nr. 30.400 na rachunek funduszu specjalnego na rzecz szkół zawodowych do dyspozycji Centrali Ministerstwa W. R. i O. P. z powołaniem się w dowodzie wpłaty na nr. i datę pisma, za którem zasiłek został przekazany.

12) Nadzór nad przestrzeganiem stosowania podanych przepisów, oraz zaznajamianie kierownika każdego kursu z treścią niniejszego okólnika

i z treścią odpowiednich instrukcyj, dotyczących organizowania i administrowania kursem, powierza się kuratorjum.

Z chwilą ukazania się niniejszego okólnika tracą moc obowiązującą wszystkie dotychczas wydane w tej sprawie a sprzeczne z nim zarządzenia.

Podsekretarz Stanu: (—) *Kazimierz Pieracki.* wr.

11.

Normalizacja zeszytów szkolnych dla uczniów szkół powszechnych.

Zarzadzenie Ministra W. R. i O. P. z dnia 6-go kwietnia 1934 r. (Nr. I Pr. 1271/34).
Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 46.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4-go czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Zeszyty szkolne, przeznaczone do użytku w szkołach powszechnych, winny odpowiadać następującym warunkom:

1. Zeszyty winny być sporządzane w wymiarze 148 mm × 210 mm, format A_5, przepisany przez Polską Normę $\frac{PN}{0-102}$ [1]).

2. Do wyrobu zeszytów może być używany wyłącznie papier ćwierć - drzewny, ze znakiem wodnym, nieprzejrzysty, obustronnie satynowany, biały o odcieniu lekko kremowym, o ciężarze $1\,m^2 = 80\,g$, odpowiadający Polskiej Normie Urzędowej $\frac{PNU}{006}$.

3. Linje powinny być wyraziste, wykonane farbą niebieską, o odcieniu lekko zielonym. W zeszytach przeznaczonych do nauki języka, odstępy między linjami mają wynosić: a) dla klasy I 6 mm, b) dla klasy II i III 5 mm, c) dla klasy IV, V, VI i VII 12 mm. W zeszytach dla klasy I oraz dla klasy II i III po jednej linji cienkiej (grubość = 0,2 mm) następują dwie grubsze (grubość = 0,4 mm), ograniczające pole, przeznaczone na wiersz pisma. W zeszytach tych niema marginesu. Zeszyty dla klas IV — VII mają po zewnętrznej stronie kartki margines (bez linij) o szerokości 28 mm, oznaczony pionową linją pojedyńczą (grubość = 0,6 mm) tej samej barwy, co linje poziome.

Zeszyty do nauki rachunków mają kratkę kwadratową o odstępach między linjami, wynoszących 5 mm; grubość linij wynosi 0,2 mm, co drugą linja pozioma i pionowa jest grubsza (grubość = 0,4 mm). W zeszytach tych niema marginesu.

Zeszyty do innych przedmiotów (geometrja, przyroda, geografja i tp.) mają być bez linij i bez marginesów.

4. Każdy zeszyt ma być zaopatrzony w okładkę z papieru bezdrzewnego, sulfitowego lub natronowego, obustronnie matowego, o ciężarze $1\,m^2 = 110\,g$, odpowiadającego Polskiej Normie Urzedowej $\frac{PNU}{009}$

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1930 r., str. 5.

Dopuszczalne jest użycie na okładkę papieru tej samej jakości i barwy o mniejszym ciężarze, nie mniejszym jednak niż $1 m^2 = 90 g$.

Barwa okładki ma być odmienna dla poszczególnych rodzajów zeszytów szkolnych, a mianowicie: dla zeszytów do nauki języka w kl. I szaro-niebieska, w kl. II i III pomarańczowa, w klasach IV — VII szaro-żółta; dla zeszytów rachunkowych szaro-zielona; dla zeszytów bez linij szaro-czerwona.

Na okładce winien być umieszczony w odległości 32 mm od górnej krawędzi naddruk tytułowy w obramowaniu prostokątnem, złożonem z linji o grubości 0,6 mm; wymiary prostokąta 97×65 mm, wewnątrz obramowania winny się znaleźć rubryki na nazwę przedmiotu, przeznaczenie zeszytu, nazwisko i imię ucznia, klasę i rok nauki oraz rok szkolny. Pod naddrukiem tytułowym pośrodku szerokości okładki, w odległości 30 mm od dolnej krawędzi okładki może być umieszczone po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia Zarządu Głównego Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych wezwanie do popierania budowy szkół powszechnych (rysunek według wzoru). Na ostatniej stronicy okładki na samym dole winna być drukowana czcionką petitową (8 pkt) nazwa wytwórni i jej adres. Poza tem nie wolno na okładce ani też wewnątrz zeszytu umieszczać jakichkolwiek ozdób, rycin, tekstów i t. p.

5. Zeszyty szkolne powinny być wraz z okładką zszyte trwale, o ile możności nicią. Jeżeliby były zszywane drutem, co zasadniczo nie jest pożądane, to może mieć zastosowanie tylko drut nierdzewiejący.

6. Każdy zeszyt ma mieć 16 kartek, przeznaczonych do pisania. Wszywanie dodatkowych kartek o innem przeznaczeniu nie jest dozwolone.

7. W każdym zeszycie powinna się znajdować wolna kartka bibuły atramentowej ćwierćdrzewna o ciężarze $1 m^2 = 100 g$, według Polskiej Normy Urzędowej $\frac{\text{PNU}}{012}$ bez jakiegokolwiek naddruku.

§ 2. Ceny zeszytów szkolnych, przeznaczonych do użytku w szkołach powszechnych, nie mogą przekraczać 10 groszy, z czego 1 grosz winien być przeznaczony na rzecz Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

§ 3. Szczegółowe zestawienie warunków, którym winien odpowiadać normalny zeszyt szkolny do pisania dla uczniów szkół powszechnych, zawiera wydana przez Komisję Normalizacji Druków i Wydawnictw Państwowych przy Prezesie Rady Ministrów norma $\frac{\text{PNU}}{017}$, która jest do nabycia w Polskiej Agencji Telegraficznej (PAT) i większych księgarniach.

§ 4. Sprawa zeszytów rysunkowych i bloków będzie unormowana oddzielnem zarządzeniem.

§ 5. Zarządzenie niniejsze obowiązuje od dnia 20-go sierpnia 1934 r.; równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie sprzeczne z niniejszem zarządzeniem przepisy.

W okresie przejściowym, do wyczerpania zapasów, nie dłużej jednak jak do końca roku szkolnego 1934/35 mogą być używane obok zeszytów, odpowiadających wymaganiom wyszczególnionym w niniejszem zarządzeniu, również zeszyty dotychczasowych typów.

Minister W. R. i O. P. (—) *W. Jędrzejewicz.*

12.

Przesyłki listowe urzędowe oraz w postępowaniu cywilnem i karnem.

Rozporządzenie Ministrów: Poczt i Telegrafów, Skarbu i Spraw Wewnętrznych z dnia 28-go maja 1934 r.

Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 445.

Na podstawie art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 3-go czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 63, poz. 481) zarządza się co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministrów: Poczt i Telegrafów, Skarbu i Spraw Wewnętrznych z dnia 22 lipca 1933 r. o przesyłkach listowych urzędowych oraz w postępowaniu cywilnem i karnem (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 448 [1]) wprowadza się następujące zmiany:

1) § 1 ust. 1) otrzymuje następujące brzmienie:

„Do opłaty przesyłek urzędowych, a to listów i kartek, używane będą znaczki pocztowe, wprowadzone rozporządzeniem Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 19 maja 1933 r. o wprowadzeniu w obieg znaczków pocztowych do opłaty urzędowych przesyłek listowych (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 370 [2]), a mianowicie:

A) do opłaty listów o wadze do 500 g i kartek:

a) zwykłych — 1 znaczek fioletowy,

b) poleconych — 1 znaczek ciemno - oranżowy,

c) zwykłych za zwrotnem poświadczeniem odbioru — 2 znaczki fioletowe,

d) zwykłych za dowodem doręczenia (nadawanych na obszarze województwa pomorskiego, poznańskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego) — 2 znaczki fioletowe,

e) poleconych za zwrotnem poświadczeniem odbioru — 1 znaczek ciemno-oranżowy i 1 znaczek fioletowy.

B) do opłaty listów o wadze ponad 500 g — znaczki wskazane w punkcie A), zależnie od rodzaju listu, a ponadto za każde dalsze rozpoczęte 500 g wagi — 1 znaczek fioletowy".

2) W § 5 ustęp 1 uzupełnia się następującem zdaniem: „Jeżeli przesyłka zawiera wezwanie na termin, władza nadająca może na jej zewnętrznej stronie umieścić napis: „Termin dnia . . . . . ".

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1933 r., str. 337.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1933 r., str. 219.

3) § 12 ust. 1 otrzymuje następujące brzmienie:
„Przesyłki, omówione w rozdz. I dopuszczone są w obrocie wewnętrznym i w obrocie z polskim urzędem pocztowym Gdańsk 1. Przesyłki, omówione w § 1 ust. 1) pkt. A) lit. a), b) i pkt. B) oraz w § 7 są dopuszczone również i w obrębie z W. M. Gdańskiem".
4) w § 14 w wierszu trzecim liczbę „500" zastępuje się liczbą „2.000"

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia [1]).

Minister Poczt i Telegrafów: *Kaliński,* Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki,* Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.*

13.

Koszty podróży i diet nauczycieli prowadzących wycieczki przyrodniczo - krajoznawcze.

Nr. O. 11131/34. Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 15-go maja 1934 Nr. II. S. 1157/34 wyjaśniło, że nie należy w związku z realizowaniem programu ćwiczeń cielesnych urządzać dalszych wycieczek i tem samem podciągać je pod wycieczki przyrodniczo - krajoznawcze, o których mówi okólnik Nr. 8 Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 16-go stycznia 1932 (II. 23325/31, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 2/32, poz. 8, str. 79.

14.

Dodatek na mieszkanie za 1928 rok.

Nr. BP. 45600/34. Na skutek podań nauczycieli w sprawie wypłaty zaległego dodatku mieszkaniowego za 1928 rok, Kuratorjum O. S. Lw., opierając się na piśmie Ministerstwa Skarbu z dnia 17-go maja 1934 r. Nr. D. III. 6977/1/34, podanem do wiadomości pismem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 4-go czerwca 1934 r. Nr. BP. 12486/34 wyjaśnia, że obecnie brak podstawy prawnej do wypłaty reszty zaległego dodatku mieszkaniowego za rok 1928, bowiem ustawa z dnia 26-go lutego 1930 r. o wypłacie części zaległego dodatku mieszkaniowego za 1928 r. funkcjonarjuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 90) dawała podstawę prawną do wypłaty jedynie 1/3 części zaległości tego dodatku.

Organizacja szkół.

P. Kurator O. S. Lw. udzielił prawa publicznych szkół powszechnych na rok 1934/35

1) rozporządzeniem z dnia 26 maja 1934 r. Nr. I. 11240/34 7-klasowej Prywatnej Szkole Powszechnej Męskiej im. Abrahama Kohna Gminy Wyznaniowej Żydowskiej we Lwowie;

---

[1]) 13 czerwca 1934 r.

2) rozporządzeniem z dnia 27 maja 1934 r. Nr. I. 11827/34 5-klasowej Prywatnej Żydowskiej Szkole Powszechnej z polskim językiem nauczania w Brodach, utrzymywanej przez Zarząd Fundacji Żydowskiej;

3) rozporządzeniem z dnia 25 maja 1934 r. Nr. I. 10685/34 7-klasowej Prywatnej Szkole Powszechnej Żeńskiej z polskim językiem nauczania, utrzymywanej przez Zgromadzenie S. S. Sacre-Couer we Lwowie.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 24 maja 1934 r. Nr. I. 10783/34 rozszerzył 6-klasowej Prywatnej Szkole Powszechnej im. dr. Jana Niemca we Lwowie, przyznane w r. 1928 jako szkole 4-klasowej, prawo publiczności do odwołania na klasę V i VI począwszy od r. 1933/34.

Ruch służbowy.

Inspektoraty.

Pan Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 26-go maja 1934 Nr. BP. 12408/34 przeniósł **p. Ludwika Jasińskiego,** podinspektora szkolnego w Sanoku, w stan spoczynku.

Szkoły średnie ogólnokształcące, zakłady kształcenia nauczycieli, szkoły zawodowe, powszechne.

Mianowani.

Dżygała Jerzy, nauczycielem gimnazjum z r. j. n. w Przemyślu; **Lewicki Józef**, dyrektorem gimnazjum z r. j. n. w Stanisławowie.
Dr. Ziłyński Jan, profesor gimnazjum z r. j. n. we Lwowie, profesorem nadzwyczajnym w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.

Przeniesieni.

Bożykówna Olga, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Jadownikach, powiatu iłżeckiego, okręgu szkolnego krakowskiego, do 3-klasowej szkoły w Szołomienicach (Rudki); Brykowa Janina, nauczycielka 7-klasowej szkoły Nr. 23 we Lwowie, do 7-klasowej szkoły męskiej w Kamionce Strumiłowej.

Chmułówna Olga, kierowniczka 7-klasowej szkoły w Skolem (Stryj), na równorzędne stanowisko do 7-klasowej szkoły Nr. 30 im. E. Orzeszkowej we Lwowie.

Hapko Bronisław Antoni, kierownik 7-klasowej szkoły im. Stanisława Kostki w Stanisławowie, na równorzędne stanowisko do 7-klasowej szkoły koedukacyjnej Nr. 50 we Lwowie; Hedlówna Leontyna, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Radzynie (Grudziądz), do 1-klasowej szkoły w Kupczyńcach (Tarnopol); Hrycai Teodor, nauczyciel szkoły w Strzeliskach Nowych (Bóbrka), do 7-klasowej szkoły w Czudcu (Rzeszów).

Dr. Kawyn Stefan, nauczyciel filji gimnazjum z r. j. n. we Lwowie, do gimnazjum III we Lwowie; Krzywiecka Bronisława Wanda, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Chocieniu (Kałusz), do 7-klasowej szkoły żeńskiej w Kopyczyńcach.

Raba Włodzimierz, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Pnikucie (Mościska), do 3-klasowej szkoły w Miejscu Piastowem (Krosno); Rabowa Zofja, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Pnikucie (Mościska) do 2-klasowej szkoły w Miejscu Piastowem (Krosno).

Sałyk Stefan, nauczyciel 5-klasowej szkoły w Lipnicy Górnej (Rohatyn), do 7-klasowej szkoły w Łanczynie (Nadwórna); Sikora Kazimierz, kierownik szkoły Nr. 3 w Rydułtowach (p. Rybnik, woj. śląskie), do 7-klasowej szkoły męskiej w Ottynji (Tłumacz); Smereczańska Jadwiga, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Beremianach (Buczacz), do 2-klasowej szkoły w Grzędzie (Lwów); Strokonowa Helena, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Kamionce Strum., do 7-klasowej szkoły Nr. 23 im. M. Konopnickiej we Lwowie.

Przeniesieni w stan nieczynny.

Budzowa Helena nauczycielka seminarjum żeńskiego w Brzeżanach.

Danyluk Michał kierownik szkoły w Zarzeczu n/Prutem.

Markiewicz Stefan, nauczyciel szkoły w Świdowej (Czortków).

Sydorowiczówna Sabina nauczycielka II seminarjum żeńskiego we Lwowie.

Spensjonowani.

Adamiec Jan, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Rzeszowie.

Bednarski Antoni, kierownik 7-klasowej szkoły w Dukli (Krosno); Blausteinowa Chaja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Grzymałowie (Skałat).

Capiwowa Emilja, kierowniczka 3-klasowej szkoły w Bortkowie (Złoczów); Chmielewski Władysław, kierownik 4-klasowej szkoły w Posadzie Nowomiejskiej (Dobromil); **Dr. Czekałowski Dominik**, pozostający w stanie nieczynnym dyrektor gimnazjum I w Jarosławiu.

Dankiewicz Eustachy, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Paniowcach (Borszczów); Demkowicz Jan, kierownik 7-klasowej szkoły w Bukowsku (Sanok); Dyluki Mieczysław, nauczyciel gimnazjum, przydzielony do 7-klasowej szkoły męskiej w Brzeżanach; Dziedzicowa Zofja. nauczycielka 7-klasowej szkoły w Markowej (Przeworsk).

Górniakowa Helena, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Tarnowicy Leśnej (Nadwórna).

Hodowański Andrzej, kierownik 2-klasowej szkoły w Horodłowicach (Sokal).

Jasińska Marja, nauczycielka szkoły Nr. 31 im. M. Reja we Lwowie.

Krzyżanowski Stanisław, kierownik 4-klasowej szkoły w Ułaszkowcach (Czortków); Kuberczykowa Marja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Przemiwółkach (Żółkiew); Kudłowa Marja. nauczycielka 7-klasowej szkoły w Zaleszczykach: Kuryłowa Eleonora. nauczycielka 1-klasowej szkoły w Spryni Wielkiej (Sambor); Kuszlik Włodzimierz, kierownik 3-klasowej szkoły w Tejsarowej (Żydaczów); Kwaśniewiczowa Aniela, kierowniczka 7-klasowej szkoły w Odrzechowej (Sanok).

Lisowski Kazimierz, kierownik 3-klasowej szkoły w Samborze „Dolnia“.

Malik Bronisław, kierownik 3-klasowej szkoły w Krzywczycach (Lwów); Marsówna Zofja, nauczycielka gimnazjum w Łańcucie; Męciński Eustachy, kierownik 2-klasowej szkoły w Bukowej (Sambor); Michalski Władysław, nauczyciel gimnazjum III w Stryju; Mołczanowska Zofja, nauczycielka 7-kasowej szkoły żeńskiej w Tłumaczu.

Nord Abraham, nauczyciel 7-klasowej szkoły w Horodence; Nicowicz Marja, kierowniczka 3-klasowej szkoły w Nowosielicy (Śniatyn).

Osierda Adam, kierownik 4-klasowej szkoły w Dobrej (Jarosław).

Paryilowa Anna, nauczycielka szkoły w Bolechowie (Dolina); Parypa Eugenjusz, kierownik 4-klasowej szkoły w Nadziejowie (Dolina); Pączek Jan, profesor I gimnazjum w Przemyślu; Pisulińska Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły im. św. Jadwigi w Rzeszowie; **Przyprawa Urban**, dyrektor gimnazjum w Sokalu.

Radwańska Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Birczy (Dobromil).

Schallowa Eugenja, nauczycielka szkoły w Holeszowie (Żydaczów); Sembratowicz Marja, kierowniczka 2-klasowej szkoły w Kalnej (Dolina); Senycia Bazyli, kierownik 2-klasowej szkoły w Ładańcach (Przemyślany); Skawiński Sylwester, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Polance (Lwów); Skrzypkowa Stanisława, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Kulikach (Złoczów); Sozański Ignacy, kierownik 2-klasowej szkoły w Mszańcu (Kopyczyńce); Szadaj Józef, kierownik 3-klasowej szkoły w Kotowie (Brzeżany).

Tymkiewiczówna Zofja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Mostach Wielkich (Żółkiew).

Zacharjasiewiczówna Teofila, nauczycielka szkoły w Torhanowicach (Sambor); Zarychta Paweł, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Zatoce (Gródek Jag.).

Zwolnieni, przeniesieni w stan pozasłużbowy.

Czechowa Anastazja, pozostająca w stanie pozasłużbowym nauczycielka szkoły powszechnej w Wysokiej - Sosnówce (Rzeszów) zwolniona.

Janiczkowa Helena, nauczycielka szkoły powszechnej w Zalesiu Gorzyckiem (Tarnobrzeg) — przeniesiona w stan pozasłużbowy.

Zmarli.

Dobrzyńska Ewa, kierowniczka szkoły w Łozówce (Trembowla), zmarła dnia 13 maja 1934 r.

Wojnarowski Feliks, kierownik szkoły powszechnej w Jabłonicy Polskiej (Brzozów), zmarł dnia 27 marca 1934 r. w 55 roku życia, a 34 roku służby w zawodzie nauczycielskim.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych.

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Borszczów	Sapohów	2 kl.	koed.		pol.-r.	3 ubik.	591 sąż.	Konkurs 3-ci
1	Kosów	Rożnów	7 "	"	—	"	—	—	
1	Przemyśl	Buszkowice	3 "	"	—	ruski	3 ubik.	½mg	
2	"	Torki	3 "	"	—	"	3 "	2 mg	
1	Sambor	Hołodówka	2 "	"	—	pol.-r.	3 "	⅓ mg	
1	Skałat	Chmieliska	4 "	"	—	polski	2 "	2 mg	
2	"	Kokoszyńce	3 "	"	—	pol.-r.	3 "	2 mg	
3	"	Krasne	3 "	"	—	polski	3 "	2 mg	
4	"	Łuka mała	2 "	"	—	"	4 "	2 mg	
5	"	Mołczanówka	2 "	"	—	"	3 "	2 mg	
6	"	Rożyska	2 "	"	—	"	3 "	1 mg 1.200s.	
7	"	Staromiejszczyzna	2 "	"	—	pol-r.	3 "	2 mg	
8	"	Stary Skałat	5 "	"	—	polski	4 "	—	
9	"	Turówka	3 "	"	—	"	3 "	2 mg	
10	"	Zielona	2 "	"	—	"	3 "	2000 m_2	

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna)	Nazwa im.	Język wykładowy	Do użytku kierownika		Uwaga
			szkoły				mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	grunt o obszarze	
1	Tarnobrzeg	Jadachy	2 kl.	koed.	—	polski	3 ubik.	1 ha	
2	„	Rzeczyca Długa	2 „	„	—	„	3 „	⅓ ha	
3	„	Wola Baranowska	3 „	„	—	„	3 „	221 68 a	
4	„	Wydrza ad Grębów	4 „	„	—	„	3 „	1 ¼ mg	
1	Tarnopol	Baworów	3 „		—	„	3 ubik.	1·5 mg	
2	„	Draganówka	5 „	„	—	„	3 „	1·5 ha	
3	„	Józefówka	2 „	„	—	„	3 „	1.400 m_2	
4	„	Kozówka	4 „	„	—	pol-r.	3 „	—	
5	„	Kupczyńce wieś	4 „	„	—	„	3 „	1 mg	
6	„	Marjanka	2 „	„	—	polski	2 „	4 500 m_2	
7	„	Mszaniec	2 „	„	—	pol-r.	3 „	—	
8	„	Obarzańce	4 „	„	—	„	3 „	1 mg	
9	„	Suszczyn	3 „	„	—	„	3 „	829 $s.^2$	
10	„	Szlachcińce	2 „	„	—	„	—	3000 m_2	
1	Turka	Sokoliki	2 „	„	—	„	3 ubik.	2 m.	
2	„	Michniowiec	2 „	„	—	ruski	3 „	—	
1	Zbaraż	Czernichowce	4 „	„	—	pol-r.	—	0.75 h	

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do 15 sierpnia 1934 r.

Ogłoszenia.

Modele okrętowe — sprzedaż przez Ligę Morską i Kolonjalną.

Pismo Min. W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1934 r. Nr. I. Pol. 1687/34.

Nr. O. 13133/34. Zarząd Główny Ligi Morskiej i Kolonjalnej w celu zapoznania ogółu obywateli kraju z wyglądem jednostek wojennych i pasażerskich polskiej floty, podjął się sprzedaży modeli okrętów, produkowanych przez specjalną wytwórnię.

Komplet modeli składa się z następujących eksponatów: „Polonja“, „Pułaski“, „Kościuszko“, „Gdynia“, „Gdańsk“, „Wicher“, „Burza“, oraz jachtów typu: Jacht-Kuter i Jacht-Sloop.

Ministerstwo podaje powyższe do wiadomości i wykorzystania przez dyrekcje i kierownictwa szkół przy ewentualnem zakupywaniu nagród dla uczniów.

Naczelnik Wydziału: (—) *Al. Kawalkowski.*

Biuro Turystyczne Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Nr. O. 12787/34. Kuratorjum podaje do wiadomości, że Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, Oddział Lwowski, zorganizowało we Lwowie Biuro Turystyczne Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

W zakres czynności Biura Turystycznego P. T. K. wchodzi:

1) przyjmowanie wycieczek zamiejscowych, dostarczanie im kwater, przewodników i środków lokomocji do wycieczek dalszych;

2) organizowanie wycieczek pieszych, autobusowych i kolejowych (33% zniżki dla 10 osób);

3) opracowywanie na żądanie stron tras i programów wycieczek po regjonie lwowskim i regjonach innych;

4) pośredniczenie między stronami a innemi biurami turystycznemi, wreszcie

5) udzielanie wszelkich informacyj z zakresu turystyki i krajoznawstwa.

Za zajęcie się wycieczką szkolną Biuro pobiera następujące opłaty: do 50 osób — 15 gr od osoby, od 50 do 100 osób — 10 gr od osoby, powyżej 100 osób — 5 gr od osoby.

Koszt przewodnika, liczony osobno dla grupy ca 30 osobowej, wynosi dla wycieczek szkolnych 10 zł dziennie.

Biuro Turystyczne P. T. K. czynne w lokalu P. T. K. — Lwów, ul. Łyczakowska 5, parter, tel. 10-66.

Wizytator nauki religji gr.-kat.

Nr. BP. 42211/34. Gr.-kat. Ordynarjat Biskupi w Przemyślu pismem z dnia 4 maja 1934 r. L. 2358 zawiadomił Kuratorjum O. S. Lw., że poruczył ks. Grzegorzowi Kandi, proboszczowi w Machnówce, obowiązki wizytatora nauki religji w szkołach dziekanatu żukotyńskiego, w powiecie turczańskim.

Wartość znaczków pocztowych do opłaty urzędowych przesyłek listowych.

Wartość znaczków pocztowych, wprowadzonych do opłaty urzędowych przesyłek listowych rozporządzeniem Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 19-go maja 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 370) — Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1933 r., str. 219 — została ustalona rozporządzeniem Ministrów Poczt i Telegrafów, Skarbu i Spraw Wewnętrznych z dnia 12-go maja 1934 r. Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 47 na rok budżetowy 1935/36 a) znaczek fioletowy na 6 gr, b) znaczek ciemno oranżowy na 12 gr.

Podział administracyjny.

Województwo tarnopolskie.

Nawiązując do komunikatu, ogłoszonego w Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1933 r., str. 154, w sprawie podziału administracyjnego województw lwowskiego i stanisławowskiego, zwraca się uwagę na ogłoszony w Nr. 7 Tarnopolskiego Dziennika Wojewódzkiego podział administracyjny województwa tarnopolskiego na powiaty i gminy według stanu z dnia 1-go kwietnia 1934 r.

Województwo tarnopolskie obejmuje 17 powiatów: 1) Borszczów (71 gmin wiejskich i 3 gminy miejskie), 2) Brody (61 gmin wiejskich i 1 gmina miejska), 3) Brzeżany (72 gmin wiejskich i 2 gminy miejskie), 4) Buczacz (81 gmin wiejskich i 4 gminy miejskie), 5) Czortków (41 gmin wiejskich i 2 gminy miejskie), 6) Kamionka (61 gmin wiejskich i 2 gminy miejskie), 7) Kopyczyńce (52 gminy wiejskie i 3 gminy miejskie), 8) Podhajce (65 gmin wiejskich i 1 gmina miejska), 9) Przemyślany (68 gmin wiejskich i 2 gminy miejskie), 10) Radziechów (53 gmin wiejskich i 2 gminy miejskie), 11) Skałat (60 gmin wiejskich i 3 gminy miejskie), 12) Tarnopol (85 gmin wiejskich i 2 gminy miejskie), 13) Trembowla (42 gminy wiejskie i 2 gminy miejskie), 14) Zaleszczyki (53 gmin wiejskich i 2 gminy miejskie), 15) Zbaraż (61 gmin wiejskich i 1 gmina miejska), 16) Zborów (68 gmin wiejskich i 3 gminy miejskie), 17) Złoczów (87 gmin wiejskich i 3 gminy miejskie).

Granice powiatów, gmin.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28-go maja 1934 r. Dz. U. R. P. Nr. 47 i 48 poz. 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 423, 424, 425, 426, 427, 439, 441, 443 zostały wyłączone a równocześnie przyłączone gminy:

Kapuścińce, Tarnawka i Zwiahel — z powiatu borszczowskiego do powiatu czortkowskiego (woj. tarnopolskie).

Dmuchowiec, Horodyszcze i Słobódka — z powiatu brzeżańskiego do powiatu tarnopolskiego (woj. tarnopolskie).

Szczepanów i Uwsie — z powiatu podhajeckiego do powiatu brzeżańskiego (woj. tarnopolskie).

Sorocko — z powiatu skałackiego do powiatu trembowelskiego (woj. tarnopolskie).

Skomorosze — z powiatu trembowelskiego do powiatu czortkowskiego (woj. tarnopolskie).

Suszczyn — z powiatu tarnopolskiego do powiatu trembowelskiego (woj. tarnopolskie).

Milowce — z powiatu zaleszczyckiego do powiatu czortkowskiego (woj. tarnopolskie).

Łukawiec, Bartkow i Markopol — z powiatu zborowskiego do powiatu brodzkiego (woj. tarnopolskie).

Wołoszcza — z powiatu samborskiego do powiatu drohobyckiego (woj. lwowskie).

Nowa Grobla — z powiatu jarosławskiego do powiatu lubaczowskiego (woj. lwowskie).

Zapałów i Wólka Zapałowska — z powiatu lubaczowskiego do powiatu jarosławskiego (woj. lwowskie).

Lipowiec z przysiółkami Lindenau i Majdan — z powiatu lubaczowskiego do powiatu jaworowskiego (woj. lwowskie).

Budomierz i Hruszów — z powiatu jaworowskiego do powiatu lubaczowskiego (woj. lwowskie).

Hodwisznia — z powiatu rudeckiego do powiatu gródeckiego (woj. lwowskie).

Chyrów, Bąkowice z przysiółkiem Suszyca Mała, Grodowiec, Libuchowa, Polana, Rosochy, Słochynie, Suszyca Wielka, Terło Rustykalne i Terło Szlacheckie — z powiatu samborskiego do powiatu dobromilskiego (woj. lwowskie).

Medynia — z powiatu kałuskiego do powiatu stanisławowskiego (woj. stanisławowskie).

Podpieczary — z powiatu tłumackiego do powiatu stanisławowskiego (woj. stanisławowskie).

Balicze Podgórne (Balicze Zarzeczne), Balicze Podróżne oraz Jusepyczne — z powiatu żydaczowskiego do powiatu stryjskiego (woj. stanisławowskie).

Lisowiec, Zaderewacz, Wola Zaderewacka, Niniów Dolny, Niniów Górny i Pöchersdorf — z powiatu dolińskiego do powiatu stryjskiego (woj. stanisławowskie).

Zofjówka, Howiłów Mały, Howiłów Wielki, Witosówka i Mszaniec — z powiatu kopyczynieckiego do powiatu trembowelskiego (woj. tarnopolskie).

Byszów — z powiatu podhajeckiego do powiatu stanisławowskiego (rozp. z dnia 9-go czerwca 1934 r. Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 469).

Tyszyca — z powiatu sokalskiego do powiatu kamioneckiego (rozp. z dnia 10-go kwietnia 1934 r. Dz. Urz. R. P. Nr. 36, poz. 325).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25-go kwietnia 1934 r. Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 395, miasteczko Sieniawa w powiecie jarosławskim, województwie lwowskiem, zostało podniesione do rzędu miast (ust. z dnia 13-go marca 1889 r., Dz. U. Kr. Nr. 24, ze zmianami ustaw późniejszych oraz ustawy z dnia 23-go marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294).

Dr. Kazimierz BUDZANOWSKI
St. asyst. kliniki okulistycznej U. J. K.

Wskazania do zwolnienia od rysunków i zajęć praktycznych u młodzieży szkolnej z powodu niedostatecznej sprawności narządu wzrokowego [1]).

Temat jaki tu poruszam zajmuje przedewszystkiem lekarzy szkolnych, którzy z tytułu swego urzędu muszą rozstrzygać w przypadkach licznych próśb o zwolnienie uczniów z pewnych przedmiotów, objętych programem nauki szkolnej. Przedmiotami temi są rysunki i zajęcia praktyczne, do których pewna część młodzieży, może nie dość uzdolnionych w tym kierunku, nie chcąc pokonywać wyłaniających się trudności, odnosi się niechętnie. To staje się przyczyną licznie mnożących się starań o zwolnienie, często nie uzasadnionych istotnym stanem rzeczy. I tutaj ucieczką stają się cierpienia narządu wzrokowego, w związku z któremi napływają prośby o zwolnienie od odnośnych przedmiotów. Lekarze szkolni, zależnie od osobistych zapatrywań na tę sprawę, wydają orzeczenia nieraz zbyt surowe, odrzucając prośby w przypadkach wymagających uwzględnienia, innym znowu razem zbyt łagodne, co przynosi szkodę całokształtowi nauczania, a niejednokrotnie nawet może godzić w powagę stanu lekarskiego.

Zbadanie i ocena sprawności narządu wzrokowego należą do lekarza okulisty, na jego to świadectwie opierać się powinien lekarz szkolny. Nie wszędzie jednak szkoły mają do swej dyspozycji szkolnego okulistę Miasto Lwów znajduje się w tem wyjątkowem położeniu, że posiada własną poradnię oczną dla wszystkich szkół państwowych oraz dla niektórych prywatnych, które zgłosiły swój udział w korzystaniu z usług poradni, dlatego sprawa zwolnienia nie natrafia tutaj na większe przeszkody. Odnośny uczeń zostaje skierowany przez lekarza szkolnego danego zakładu do poradni ocznej, skąd po zbadaniu wysyła się drogą urzędową orzeczenie. Inaczej sprawa przedstawia się w szkołach prywatnych, nie należących do poradni względnie zamiejscowych, nie mogących korzystać z tejże. Wówczas lekarze szkolni sami muszą rozstrzygać o zwolnieniu i to zwykle na podstawie świadectw okulistów prywatnych. Ogół jednak lekarzy nie jest należycie poinformowany na czem polegają dzisiejsze nowoczesne zajęcia praktyczne i rysunki, co powoduje rozbieżność poglądów na tę sprawę i pociąga za sobą nieraz zwolnienie ucznia w przypadkach do tego zupełnie się nienadających, względnie odwrotnie. Z okoliczności tej wypływa konieczność ustalenia pewnych norm, które pozwoliłyby uzgodnić różnorodność zdań — o ile ona zaistnieje — lekarza szkolnego i prywatnego, i które lekarzowi szkolnemu dopomogłyby w należytem ocenieniu zdolności ucznia do omawianych zajęć.

Celem ułatwienia i uproszczenia pracy lekarzowi szkolnemu pozwolę sobie omówić szereg wskazań, które posłużyłyby za podstawę do zwolnień.

---

[1]) *Pismo Min. W. R. i O. P. z dnia 23-go maja 1934 r. Nr. I. W. F. 1750/34.* Artykuł p. dr. Budzanowskiego: „Wskazania do zwolnienia od rysunków i zajęć praktycznych u młodzieży szkolnej z powodu niedostatecznej sprawności narządu wzrokowego" jest bardzo cenny i w zupełności nadaje się do ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym dla użytku lekarzy szkolnych.

Naczelną zasadą, którą należałoby się kierować przy zwalnianiu jest ostrość wzroku. Jako minimum ostrości potrzebnej do uczęszczania do szkół przyjęto granicę 6/24, poniżej której dzieci takie nadają się już do szkół dla słabo widzących. Hay podaje, że dzieci, które mają mniej niż 6/24 ostrości wzroku po wyrównaniu szkłami, winny uczęszczać do szkół dla słabo widzących. Stawia on nawet wyższą granicę 6/18 ze względu na różność oświetlenia w klasie, odległość tablicy, które odgrywają tu dużą rolę.

Kierując się tem, że dla rysunków względnie dla niektórych zajęć praktycznych jak np. hafty i t. p. jest potrzebna lepsza ostrość wzroku aniżeli minimum do pisania i czytania, proponuję, aby zwalniać w przypadkach, o ile ostrość wzroku na oku lepszem wynosi mniej jak 6/18 i przynajmniej 6/60 na oku gorszem, uwzględniając wyrównanie odpowiedniej wady refrakcji szkłami. W przypadkach zaś, o ile oko gorsze posiada mniejszą ostrość wzroku aniżeli 6/60, względnie o ile zachodzi niedowidzenie albo ślepota jednego oka lub brak gałki ocznej, oko lepsze powinno wzamian posiadać conajmniej 6/12 ostrości wzroku, w przeciwnym razie osobnik taki kwalifikuje się również do zwolnienia. Powyższe wskazanie uwzględniające niedostateczną ostrość wzroku podyktowane jest doświadczeniem, że im gorsza jest ostrość wzroku, tem praca zbliska połączona jest z większym wysiłkiem, co może stworzyć pewne zrozumiałe trudności upośledzonemu wzrokowo. Csapody-Mocsy w swej pracy o robotach ręcznych w szkołach powiada, iż przy minimum ostrości wzrokowej potrzebnej w szkole, można wykonywać z łatwością pod kontrolą wzroku roboty t. zw. nitkowe jeszcze wtedy, o ile grubość nitki wynosi 0,6 mm przekroju. Przy cieńszych zaś i delikatniejszych nitkach potrzebna jest stopniowo lepsza ostrość wzroku.

Przechodząc do omawiania dalszych wskazań należałoby uwzględnić poszczególne wady refrakcji.

Jedną może z najważniejszych wad refrakcji jest krótkowzroczność. Herman N. Rishop podaje jako granicę dopuszczenia krótkowzrocznego ucznia do szkoły dla 11 lat — 3 D, dla 16 lat — 4 D, natomiast Bartels uważa za najwyższą granicę — 8 D, o ile niema zmian na dnie oka. Gimblett poleca przy myopji postępującej unikać przeciążenia pracą zbliska, stosując odpowiednie postępowanie zapobiegawcze, jak siedzenie w przednich ławkach, czytanie dużego druku nie dłużej jak 1/4 do 1/2 godzin, skrócenie zadań domowych. Dla dziewcząt robienie robót drutowych jak pończochy nie jest przeciwwskazane, natomiast hafty uważa za szkodliwe. W cięższych przypadkach postępującej myopji zaleca lekcje ustne. O ile chodzi o postępowanie t. zw. szkolnej myopji, to według Gimbletta, który przebadał 170 dzieci i obserwował u nich przebieg myopji przez okres 6 lat, przeciętny wzrost wynosi podczas okresu szkolnego — 0,4 D. na oku i na jeden rok, t. zn. że dziecko 5-letnie z emetropją ale skłonnością do krótkowzroczności, nabyłoby w 15 roku życia — 4 D. Według niego okres najbardziej postępującej myopji przypada od 8 do 12 roku życia.

Jeśli teraz weźmiemy pod uwagę, że dziecko szkolne ze skłonnością do krótkowzroczności przy wstępywaniu do szkoły miało oczy miarowe, względnie nieznacznie dalekowzroczne, a w ciągu szeregu lat szkolnych wytworzyła się u niego t. zw. myopja szkolna, dochodząca zaledwie do — 5 D, nie będziemy uważać tego za jakieś poważniejsze upośledzenie

wzroku w życiu późniejszem. Jeżeli natomiast dziecko już z myopją wrodzoną, choćby nawet niedużą, powiedzmy naprzykład około —5 D dla lat 10, nabywa jeszcze szkolną myopję, staje się to już większą wadą wzroku, przedstawiającą później pewnego rodzaju przeszkodę życiową. O myopji złośliwej, dającej szereg powikłań, prowadzących nieraz do ślepoty, nie będę tu wspominał, ponieważ dzieci dotknięte nią, nadają się do szkół dla słabo widzących.

Dzieci krótkowzroczne powinno się w szkole otaczać specjalną opieką.

W Niemczech, aby uniknąć przeciążenia pracą zbliska, zwalnia się krótkowzroczne dzieci od robót ręcznych i rysunków.

W sprawie zwalniania krótkowzrocznych od zajęć praktycznych i rysunków, aby nie podawać dla każdego wieku innych cyfr, proponuję przyjąć schematycznie ilość dioptrji równającej się połowie ilości lat t. zn. zwolnieniu podlegałyby te dzieci, u których ilość dioptrji wynosi połowę ich lat i więcej.

Z dalszych wad refrakcji należałoby wymienić dalekowzroczność Niskiej dalekowzroczności względnie średniej, choćby nawet towarzyszyły im pewne zaburzenia akomodacji, które w przeważnej części dają się usunąć zapomocą doboru odpowiednich szkieł, nie należy uważać za przeszkodę w wykonywaniu robót ręcznych i rysunków. Natomiast dalekowzroczność wyższego stopnia wymagająca szkieł silniejszych — tu proponuję przyjąć granicę +6 D i wyżej — gdzie szkła tak silne mają już działanie pryzmatyczne i mogą dawać zniekształcenie obrazu, stwarza duże utrudnienie w pracy zbliska. Dlatego dzieci takie można zwalniać.

Podobnie i większy astygmatyzm, który przyczynia się nietylko do upośledzenia ostrości wzroku. ale także powoduje zniekształcenie obrazu. staje się wielką przeszkodą w pracy zbliska. Noszenie silniejszych szkieł cylindrycznych, które wyrównują upośledzoną ostrość wzroku, przez swe działanie pryzmatyczne przyczynia się także do zaburzeń wzrokowych. Według Harmana N. Bishopa astygmatyzm tak krótkowzroczny jak i dalekowzroczny przy przyjęciu do szkół nie powinien przekraczać 3 D. Wobec uproszczenia nowoczesnych zajęć praktycznych i rysunków uważam za granicę astygmatyzmu najwyższą 4 D, powyżej której uzasadnione mogłoby być zwolnienie z odnośnych zajęć.

Przechodząc zkolei do dalszych wskazań należałoby poruszyć przypadki, w których wymagane jest noszenie innych szkieł do pracy zbliska a innych do patrzenia wdal. Przykładem takim może być obustronny brak soczewki, który zdarza się po operacji zaćmy lub też porażenie względnie osłabienie akomodacji przy równoczesnej wadzie refrakcji. Ponieważ przy praktycznych zajęciach i rysunkach potrzebne jest widzenie z odległości i zbliska przy równoczesnem zajęciu obu rąk, zrozumiałe stają się trudności, jakie wynikają z powyższego stanu, wskazujące na konieczność zwolnienia.

Z innych dalszych wskazań ważną jest niesprawność narządu ruchowego oka, powodująca podwójne widzenie. Pominąwszy tu porażenia mięśni ocznych z widzeniem podwójnem, gdzie osobnik taki nie jest w stanie poruszać się w przestrzeni i dopiero przez wyłączenie jednego oka z widzenia może zachować równowagę, które to przypadki nie nadają się wogóle do uczęszczania do szkół, są stany, gdzie przy t. zw. niedomodze

mięśniowej, przeważnie na tle wady refrakcji występuje szczególnie przy pracy zbliska dwojenie się. Stany takie, o ile są stwierdzone przez dokładne badanie specjalistyczne — a liczyć się tu trzeba z możliwością symulacji — nadają się do uwolnienia. Podobnym stanem, wywołującym ustawicznie dwojenie się, jest oczopląs przy patrzeniu wprost, który również wymaga tej samej oceny.

Pozostałyby dalej pewne choroby oczne, które wywołują trwałe łzawienie. Do takich należą przewlekłe schorzenia dróg łzowych, niedomykalność powiek, wywinięcie powieki, podwinięcie rzęs, zajęcze oko, Oczy załzawione nie widzą wyraźnie, obrazy zacierają się i zniekształcają. Jest to również przeszkodą w widzeniu i utrudnieniem pracy oburęcznej, gdyż wymaga częstego wycierania oczu chusteczką.

Z innych dalszych wskazań należałoby wymienić pewne przewlekłe schorzenia gałki ocznej, przy których ostrość wzroku może być nawet bardzo dobra, w których jednakże rokowanie nigdy nie jest pewne. Przebiegać one mogą z długiemi okresami utajenia, gdzie objawy chorobowe są zaledwie zaznaczone, względnie istnieją w oku zmiany świadczące o przebytej sprawie zapalnej. Do takich schorzeń możemy zaliczyć przewlekłe zapalenia tęczówki i ciałka rzęskowego ze zmętnieniami ośrodków łamiących oka, męty w ciałku szklistem, zmiany na dnie oka. Harman N. Bishop uważa, że dzieci, u których stwierdza się zmętnienie ośrodków łamiących, schorzenia przewlekłe jagodówki oraz większość przypadków zapalenia rogówki, nie nadają się do szkół. W przypadkach takich mimo zachowanej ostrożności wzroku uczeń doświadcza pewnych przykrych sensacyj wzrokowych w postaci plam w polu widzenia, muszek latających i t. p. Biorąc pod uwagę powyższe stany chorobowe, mogące spowodować obniżenie ostrości wzroku, a wiedząc przytem, iż schorzenia tego rodzaju mogą dawać nagłe okresy pogorszenia bez wyraźnej przyczyny, jakkolwiek praca wytężająca zbliska może pośrednio być bodźcem do pogorszenia się, należy oczy takie o ile możności oszczędzać i zwolnienie w tych przypadkach może mieć miejsce.

Na końcu należałoby jeszcze wspomnieć o jednem wskazaniu do zwolnień w schorzeniach, mających tendencję do częstych nawrotów. Przykładem tutaj mogą być zapalenia skrofuliczne oka, w których istnieją przypadki o przebiegu lekkim, jednak mającym skłonność do częstych nawrotów. Podobnie i nieżyty wiosenne, gdzie największe dolegliwości przychodzą z wiosną, a także i w porach roku ciepłych są tego rodzaju schorzeniami.

Reasumując powyższe wskazania, pozwolę sobie przedstawić projekt przepisów, na podstawie których można zwolnić ucznia (uczennicę) od rysunków lub zajęć praktycznych na przeciąg roku szkolnego. Projekt obejmuje 10 zasadniczych punktów:

1) O ile ostrość wzroku na oku lepszem wynosi mniej niż 6/18 i przynajmniej 6/60 na oku gorszem z uwzględnieniem poprawy szkłami.

2) O ile ostrość wzroku na oku lepszem wynosi mniej jak 6/12 i na oku gorszem mniej niż 6/60 z uwzględnieniem poprawy szkłami. Dotyczy to również niewidzących na jedno oko lub jednookich, o ile oko jedynie widzące nie ma 6/12 z uwzględnieniem poprawy szkłami.

3) Z krótkowzrocznością, jeżeli ilość dioptrji wynosi połowę ilości lat i więcej.

4) Z dalekowzrocznością wymagającą szkieł + 6 D i więcej.

5) Z astygmatyzmem od 4 D i wyżej, stwierdzonym badaniem przedmiotowem.

6) W stanach wymagających noszenia innych szkieł do patrzenia wdal i innych do pracy zbliska (n. p. brak soczewki, porażenie akomodacji).

7) Przy niesprawności narządu ruchowego oka (np. porażenie lub niedomoga mięśni ocznych, oczopląs przy patrzeniu wprost).

8) Przy trwałem łzawieniu, spowodowanem przez zniekształcenie względnie niedomykanie powiek lub przeszkodę w drogach odprowadzających.

9) W schorzeniach przewlekłych gałki ocznej, mogących przyczynić się do obniżenia ostrości wzroku (n. p. zapalenie przewlekłe tęczówki i ciałka rzęskowego, męty ciałka szklistego, zmiany postępujące na dnie oka).

10) W schorzeniach z tendencją do częstych nawrotów (np. zapalenie skrofuliczne rogówki, nieżyt wiosenny spojówki).

Piśmiennictwo: 1) Hay: Zbl. f. Augenheilkunde 12 — 1924. 2) Csapody - Mocsy. Zeitschrift f. Augenheilkunde 76 — 1932. 3) Harman N. Bishop. Zbl. f. Augenheilkunde 10 — 1923. 4) Prof. M. Bartels. Kl. Monatsblätter f. Aug. 79 — 1927. 5) Gimblett. C. 1. Zbl. f. Augenheilkunde 24 — 1931. 6) Schieck - Bruckner. Kurzes Handbuch f. Opht. VII — Hygiene.

Tydzień Ochrony Przyrody z wystawą w Tarnopolu.

Ognisko metodyczne biologji szkół średnich urządziło w Tarnopolu wraz z nauczycielstwem szkół powszechnych siłami młodzieży szkolnej w dniach od 29 kwietnia do 6 maja 1934 r. propagandowy „Tydzień Ochrony Przyrody" połączony z wystawą.

Przebieg wymienionego Tygodnia był następujący. Po mszy św. nastąpił propagandowy pochód ze sztandarami i transparentami z napisami „Chrońmy ojczystą przyrodę", „Nie niszczmy lasów", „Nie niszczmy zwierzyny i ptactwa" przy dźwiękach orkiestry państw. seminarjum naucz. do budynku państw. gimnazjum przy ul. Kościuszki, mieszczącego lokal wystawy.

Uroczyste otwarcie „Tygodnia Ochrony Przyrody" odbyło się przy udziale reprezentantów państwowych władz.

Wystawa mieściła się w 4 salach. W największej sali, na naczelnem miejscu, widniał duży napis: „Przez miłość przyrody do miłości Ojczyzny" (motto urządzonego Tygodnia, słowa Bernarda Chrzanowskiego), oraz portrety naszych krzewicieli idei ochrony przyrody, a mianowicie: prof. Raciborskiego, Pawlikowskiego, Nowickiego, Zamoyskiego oraz A. Mickiewicza i St. Żeromskiego. W sali tej zwracało uwagę zwiedzających środowisko górskie, przedstawiające fragmenty naszych Tatr z kozicą, orłem przednim, świstakami i szarotką, żerowisko bobra z jego charakterystycznemi budowlami nawodnemi, stawek z ptactwem wodnem i wydrą, wybrzeże morza polskiego z foką i mikołajkiem nadmorskim, oraz 2 środowiska leśne z żbikiem, rysiem, sarną, głuszcem, cietrzewiem i szeregiem ptaków drapieżnych, tępionych niesłusznie jako szkodników.

Ponadto szereg pięknych okazów chronionych ssaków, ptaków, gadów, płazów, ryb i owadów umieszczono na stołach i zaopatrzono w napisy objaśniające. Między innemi zwracały uwagę: ślepiec podolski (Spalax polonicus) i drop (Otis tarda), obok poszczególnych gatunków ptaków, pozostających u nas na zimę, sztuczne gniazda odpowiednich rozmiarów systemu Sokołowskiego i sztuczne dziuple systemu Berlepscha, jak również najrozmaitsze rodzaje karmików, wykonane przez uczniów tarnopolskich szkół średnich. Na ścianach zawieszono mnóstwo obrazów z życia zwierząt i szereg różnych odezw propagandowych oraz cytatów z dzieł naszych krzewicieli ochrony przyrody.

Sala druga obrazowała działalność Państw. Rady Ochr. Przyr. (mapy, wykresy, wydawnictwa), skład i sieć organizacyjną P. R. O. P. (ustawy polskie, mapa wystaw ochrony przyrody, mapa rezerwatów w Polsce i liczne publikacje), działalność młodzieży szkół średnich i powszechnych w zakresie ochrony przyrody w rejonie tarnopolskiego Ogniska metod biol. (mapy, rysunki i fotografje wykonane przez młodzież szkolną).

Sala trzecia mieściła 3 działy: ochronę gatunkową roślin, ochronę przyrody nieożywionej i ochronę krajobrazu (fotografje i mapy plastyczne Tatr, Pienin, Gór Świętokrzyskich, Babiej Góry, Czarnohory i Kępy Radłowskiej, okolicy Zaleszczyk w wykonaniu uczniów tamt. semin. naucz., okolicy Tarnopola i piękny model śródmieścia Tarnopola w wykonaniu uczniów semin. miejscowego). W dziale „Ochrona krajobrazu" wyróżniono kontrastowe obrazy przedstawiające zniszczenie przyrody.

Salę czwartą poświęcono Parkom Narodowym i rezerwatom polskim jakoteż i zagranicznym, już istniejącym i projektowanym.

W ciągu Tygodnia odbyło się 11 propagandowych poranków filmowych, (Życie bobra), ochrona gatunkowa zwierząt i roślin, ochrona drzew zabytkowych, ochrona krajobrazu „Czarnohora", sadzenie drzew, odczyty, a na zakończenie wieczór muzykalno - wokalny.

Wystawę zwiedziło około 7 tysięcy osób, w czem 77 szkolnych wycieczek zamiejscowych (z powiatów: tarnopolskiego, zbarazkiego, skałackiego, trembowelskiego, brzeżańskiego i podhajeckiego).

Statut i regulamin Państwowej Centralnej Bibljoteki Pedagogicznej przy Kuratorjum Okręgu Szkol. Lwowsk. Lwów, ul. Kubali 4.

Statut.

§ 1. Państw. Centr. Bibljoteka Ped. (P. C. B. P.) we Lwowie jest bez względu na źródła, z których powstała i uzupełnia się, własnością Państwa.

§ 2. Zadaniem P. C. B. P. we Lwowie jest dopomóc nauczycielstwu szkół wszelkich kategoryj w dalszem kształceniu się w zakresie pedagogiczno-dydaktycznym oraz w ewent. pracy naukowej w tej dziedzinie.

§ 3. W tym celu P. C. B. P.:

a) gromadzi dzieła, broszury i czasopisma w jęz. polskim i obcym, odnoszące się do historji wychowania i szkolnictwa, psychologji ogólnej i pedagogicznej, pedagogiki i dydaktyki ogólnej, metodyki specjalnej wszystkich przedmiotów nauki, organizacji szkolnictwa i ustroju szkół, a wreszcie wszelkie podręczniki szkolne oraz ewent. inne pomoce dydaktyczne i pedagogiczne;

b) udostępnia swe zbiory nauczycielstwu oraz osobom interesującym się sprawami pedagogicznemi szkolnemi przez: 1) utrzymanie pracowni naukowej (czytelni), dostarczającej żądanych dzieł i pism na miejscu; 2) wypożyczanie ich do domu; 3) wysyłanie ich zamiejscowym czytelnikom na odpowiedzialność zarządów szkół względnie innych zwierzchności urzędowych albo za odpowiednią kaucją;

c) utrzymuje ewidencję bibljografji krajowej i zagranicznej literatury pedagogiczno-dydaktycznej;

d) utrzymuje łączność z innemi bibljotekami, a to celem wzajemnych ułatwień naukowych, wzajemnego wypożyczania książek itp.;

e) informuje nauczycielstwo szkół Okr. Szk. Lw. o posiadanych zbiorach, a zwłaszcza o nabywanych nowościach przez rozsyłanie specjalnych katalogów biuletynów itp.

§ 4. P. C. B. P. we Lwowie podlega bezpośrednio Kuratorjum O. S. Lwowskiego, które sprawuje nadzór nad jej funkcjami przez jednego z wizytatorów szkół, powołanego do tego przez Kuratora.

§ 5. Zarząd P. C. B. P. we Lwowie spoczywa w rękach:

a) Rady Bibljotecznej, b) kierownika.

§ 6. W skład Rady Bibljotecznej wchodzą nauczyciele fachowcy, po jednym z każdego przedmiotu udzielanego w szkołach polskich wszelkiego typu, powołani corocznie przez Kuratora O. S. Lwowskiego ze szkół lwowskich.

§ 7. Rada Bibljoteczna:

a) decyduje w sprawie zakupu nowych dzieł do bibljoteki, a to na podstawie wniosków poszczególnych członków - fachowców względnie kierownika Bibljoteki;

b) ma prawo: 1) inicjatywy w zakresie propagandy i wzmożenia ruchu pedagogiczno-naukowego wśród nauczycielstwa; 2) wyrażenia opinji co do organizacji i dalszego rozwoju Bibljoteki jakoteż jej działalności w ramach § 2. niniejszego statutu.

§ 8. Przewodniczącym Rady Bibljotecznej jest jeden z jej członków, wybrany przy obecności 3/4 członków zwykłą większością głosów, a zatwierdzony przez Kuratorjum O. S. Lwowskiego.

§ 9. Posiedzenia zwyczajne Rady Bibljotecznej odbywają się z reguły raz na miesiąc, nadzwyczajne na życzenie przewodniczącego, kierownika bibl. lub 3/4 członków Rady Bibljotecznej.

§ 10. Uchwały Rady Bibl. zapadają zwykłą większością głosów; w razie ich równości rozstrzyga przewodniczący.

§ 11. Kierownik Bibl. jest urzędnikiem mianowanym przez Kuratorjum O. S. L. i wchodzi z urzędu w skład Rady Bibl.

§ 12. Kierownik Bibl. prowadzi: a) inwentarz księgozbioru oraz wykaz periodyków i ich dalszych ciągów; b) katalogi: autorów i rzeczowy; c) księgę kasową; d) księgę zamówień i zakupów; e) dziennik czynności (korespondencji), f) statystykę czytelnictwa; g) księgę zużycia materjałów.

§ 13. Kierownik: a) wykonuje uchwały Rady Bibl. ad § 7 a) w ramach budżetu zatwierdzonego przez Kuratorjum O. S. Lwowskiego i zdaje przed nią sprawę z tych czynności. W razie zasadniczej sprzeczności zapatrywań między Kierownikiem a Radą, przysługuje jednej i drugiej stronie odwołanie się do Kuratorjum; b) kierownik wykonuje wszystkie czynności wynikające z § 2. niniejszego statutu, uwzględniając inicjatywę i opinję Rady Bibl. ad § 7. 1. 2, 3.;

c) Kierownik przyjmuje za zgodą Kuratorjum - personel pomocniczy względnie służbę i czuwa nad wykonywaniem przydzielonych im czynności;

d) kierownik zawiaduje funduszami Bibljoteki i zdaje z tego sprawę Kuratorjum.

§ 14. Godziny urzędowe Kierownika ustala Kuratorjum.

§ 15. Fundusze P. C. B. P. składają się: a) z opłat miesięcznych nauczycielstwa wszystkich państwowych szkół wszelkiego typu w Okręgu Szk. Lwowsk., których wysokość oznacza Kuratorjum (Nauczycielstwo szkół prywatnych, o ile chce korzystać z Bibljoteki, obowiązane jest uiszczać takie same opłaty); b) z zasiłków z Ministerstwa W. R. i O. P.; c) z darów, zasiłków innego rodzaju.

§ 16. Osoby nie należące do stanu nauczycielskiego, o ile chcą korzystać z bibljoteki w jakiejkolwiek formie, opłacają wpisowe (lub kaucję) i abonament w wysokości oznaczonej przez Kuratorjum.

§ 17. Statut P. C. B. P. zatwierdza lub zmienia na wniosek Kuratorjum O. S. Lwowskiego Ministerstwo W. R. i O. P. w Warszawie.

Regulamin.

1. Z Państwowej Centralnej Bibljoteki Pedagogicznej korzystają wszyscy nauczyciele szkół wszelkich kategoryj Okręgu Szkolnęgo Lwowskiego, urzędnicy szkolni i kuratoryjni oraz osoby prywatne, którym to prawo przyzna kierownictwo bibljoteki.

2. Za korzystanie z bibljoteki w jakiejkolwiek formie (v. pkt. 4, 10, 11. Statutu) opłacają nauczyciele składkę miesięczną w wysokości . . . . gr. . . . potrącaną im przy wypłacie uposażenia. Urzędnicy praocujący w szkolnictwie oraz osoby prywatne wpłacają wpisowe 1 zł oraz abonament mies. 0.50 zł.

3. P. C. B. P. otwarta jest dla stron codziennie w dnie powszednie od godziny 11—1 przedpołudniem, oraz popołudniu od godz. 17 do 20. W niedzielę od 10 do 11 przedpoł. W tym czasie korzystać można z pracowni naukowej oraz załatwiać wszelkie inne sprawy z kierownictwem bibliotecznem w zakresie § 3. Statutu Bibl.

4. Chcący korzystać z pracowni zgłasza się u kierownika i otrzymuje numer miejsca przy stole, którego mu samowolnie zmieniać nie wolno.

5. Celem otrzymania książek w pracowni należy wypełnić odpowiedni druk, t. zw. „dezyderatkę“, podając na niej numer miejsca przy stole. Dezyderatkę wręcza się kierownikowi.

6. W pracowni można otrzymać naraz najwyżej 10 dzieł.

7. Odchodząc, należy zwrócić otrzymane książki na dowód czego kierownik oddaje przekreślone „dezyderatki“.

8. Książki potrzebne czytelnikowi w pracowni na dnie następne, można sobie zarezerwować, zgłaszając to życzenie kierownikowi.

9. W pracowni nie wolno plić tytoniu i głośno rozmawiać.

10. Celem wypożyczenia książki do domu należy wypełnić odpowiedni rewers, który winien być potwierdzony przez dyrekcję (kierownictwo) zakładu naukowego, do którego czytelnik należy. Osoby prywatne obowiązane są złożyć przy wypożyczaniu książek do domu kaucję w wysokości 5 zł. za każdy tom.

11. Nauczyciele zamiejscowi wypożyczają książki za pośrednictwem (na zamówienie) swych dyrekcyj (zakładów).

12. Dezyderatki i rewersy winny być wypełniane atramentem a nazwisko i adres czytelnika wpisane dokładnie i czytelnie.

13. Osobom zamiejscowym przesyła się książki pocztą na koszt i odpowiedzialność pożyczającego.

14. Gdy wypożyczający miejscowy nie może zgłosić się po książki osobiście, lecz czyni to za pośrednictwem innej osoby, winna ona wykazać się odpowiedniem pełnomocnictwem i okazać na życzenie kierownika swój dowód osobisty.

15. Książki wypożyczać można na czas najwyżej 4 tygodni.

Upomnienie pisemne o zwrot książki po oznaczonym na rewersie terminie odbywa się na koszt pożyczającego. W razie nieskutkowania trzykrotnego upomnienia kierownik zwróci się do władzy przełożonej o potrącenie z poborów należytości za niezwróconą książkę, a winny utraci prawo korzystania z biblioteki na czas określony lub na stałe.

16. Wypożyczać do domu we Lwowie można naraz tylko 2 książki, na prowincję 5 książek.

17. Czytelnik odpowiada w pełni za wypożyczoną książkę, zarówno w domu, jak i w czytelni. W razie zaginięcia książki winien uiścić należytość w całości lub części (wedle uznania kierownika) względnie traci złożoną kaucję. Za uszkodzenie książki (prócz tych, które ewent. wymieniono w rewersie i zgłoszono przed pożyczeniem kierownikowi) należy również uiścić odpowiednie odszkodowanie.

18. Książek z t. zw. biblioteki podręcznej (encyklopedje, bibljografje, słowniki i t. p.) oraz numerów czasopism z roku bieżącego nie wypożycza się do domu. Także nie wypożycza się najnowszych nabytków, które jeszcze nie zostały oprawione.

19. Ze względu na ewent. wewnętrzne prace w bibljotece (np. przeprowadzanie kontroli księgozbioru) ma prawo kierownictwo zamknąć bibljotekę na czas potrzebny.

20. Nieprzestrzeganie regulaminu w którymkolwiek jego punkcie może pociągnąć za sobą utratę prawa korzystania z biblioteki.

Organizacja roku szkolnego 1934/35 w publ. szkołach powszechnych.

Sprostowanie.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 54).

W okólniku Nr. 31 z dnia 10-go marca 1934 r. (Nr. II. P. 1865/34) w sprawie organizacji roku szkolnego 1934/35 w publicznych szkołach powszechnych, ogłoszonym w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2 z roku 1934, poz. 24, należy sprostować, co następuje:

1. Na str. 94. wiersz 20 od góry, zamiast „W szkołach o 7 nauczycielach" winno być „W szkołach o 7 nauczycielach i większej ich liczbie" [1]).

2. Na str. 94. wiersz 12 od dołu, zamiast „w liczbach godzin" winno być „w liczbach godzin w szkołach, wymienionych poniżej pod A" [2]).

3. Na str. 106. Plan godzin. ćwiczenia cielesne w oddziałach V, VI, VII zamiast „2 chł. dz." winno być w dwu kolejnych wierszach „2 chł. 2 dz." [3]).

4. Na str. 110. Plan godzin. bezpośrednio pod nazwami oddziałów „VI, VII" winno być „niepodzielnie" [4]).

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1934 r., str. 199, wiersz 6 zdołu (p. IV, 4 a).

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1934 r., str. 200, wiersz 9 zgóry (p. IV, 5).

[3]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1934 r., str. 211.

[4]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1934 r., str. 215.

Książki, Czasopisma.

Książki do bibljotek.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 50, V).

Bandrowski J. Sosenka z wydm. Opowieści morskie — dla młodzieży powyżej lat 15.

Baumfeld G. B. Odrodzenie wojskowe za Stanisława Augusta. Wydawnictwo Księgarni szkolnej. Poznań, 1930 — dla młodzieży powyżej lat 15.

Baumfeld G. B. Wojsko a społeczeństwo w dawnej Polsce. Wydawnictwo Księgarni szkolnej. Poznań 1930 — dla młodzieży powyżej lat 15.

Bogusławski Ant. Różne powiastki. Wydawnictwo Księgarni Gebethnera i Wolffa. Warszawa, 1928 — dla dzieci lat 7—9.

Cepnik H. Józef Piłsudski. Twórca niepodległego Państwa polskiego. Zarys życia i działalności popularnie skreślony. Wydawnictwo Instytutu propagandy państwowo-twórczej. Warszawa, 1933 — dla młodzieży powyżej lat czternastu.

Chateubriand. Atala. Przełożył i wstępem opatrzył T. Żeleński (Boy). Warszawa. Nkł. Bibljoteki Boy'a — dla młodzieży od lat 15.

Chodynicki K. Reformacja w Polsce. Bibljoteka Składnicy Nr. 7. Nakładem Polskiej Składnicy Pomocy Szkolnych. Warszawa — dla młodzieży od lat 16 szkół ogólnokształcących.

Croner E. Psychika młodzieży żeńskiej. Wydawnictwo Książnicy-Atlas, Lwów—Warszawa, 1932 — dla nauczycieli i dla uczniów w zakładach kształcenia nauczycieli.

Daszyńska-Golińska Z. Pionierka wiedzy gospodarczo-społecznej w Polsce. Notatki autobiograficzne. Wydawnictwo Stowarzyszenia „Służba obywatelska". Kraków, 1932. Skład główny: „Dom książki polskiej" w Warszawie — dla młodzieży od lat 16.

Duninówna H. Zwierzyniec Antosia i Madzi — dla dzieci od lat 9 do 11.

Dzikowski St. Egzotyczna Polska. Z myśliwskiej włóczęgi. Warszawa. Gebethner i Wolff. 1931 — do bibljotek nauczycielskich.

Ernst M. Kosmografja. Podręcznik dla gimnazjów. Wydanie 5. Na nowo opracował oraz zaopatrzył w liczne zadania i ćwiczenia A. Stachy. Wydawnictwo K. S. Jakubowskiego. Lwów, 1931 — do bibljotek szkolnych.

Falkiewicz St. Chorągiew. Opowiadania żołnierskie z czasów wielkiej wojny. Warszawa, 1930 — do bibljotek szkolnych.

Gindrich Wł. O Polsce na morzu. Wydawnictwo Spółki wydawniczej „Pion". Warszawa, 1933 — do bibljotek szkolnych.

Górski A. Saga o Gislim wyjętym z pod prawa i inne sagi islandzkie. Warszawa. Dom Książki Polskiej, 1931 — dla młodzieży od lat 15.

Grotowska H. Mali mieszkańcy dużego domu. Bibljoteczka przyrodnicza. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań 1932 r. — do bibliotek szkolnych oraz jako książkę pomocniczą dla uczniów.

Harbut J. St. Józef Chłopicki. Warszawa. 1930. Skład główny w Ksiażnicy-Atlas — dla młodzieży powyżej lat 14.

Hertz Jan Adolf. Młody las. Sztuka w 4 aktach. Warszawa. 1930 — dla młodzieży powyżej lat piętnastu.

Hincza St. Pierwszy żołnierz Odrodzonej Polski. Wydawnictwo Księgarni L. Fiszera. Łódź, 1928 — do bibliotek szkolnych dla młodzieży powyżej lat 15.

Houben H. H. Północ woła... Wstęga przygód i płomień bohaterstwa na drodze do bieguna północnego. Przekł. W. Bełza. Poznań — Warszawa. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Książki — dla młodzieży od lat 15.

Jaworska M. Marszałek Foch. Bibljoteka Szkoły Powszechnej Nr. 35. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych, Lwów, 1933. Cena 50 gr — dla uczniów szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących od lat 12.

Jeans James. Nowy świat fizyki. Bibljoteka Wiedzy. Tom III. Trzaska, Evert i Michalski Sp. Akc. Warszawa — dla nauczycieli.

Katelbach St. Nauka o handlu. Wydawnictwo Instytutu Szerzenia praktycznej wiedzy przemysłowej. Warszawa. Skład główny: Warszawa, Nowy Świat 17 — do bibljotek szkół handlowych.

Kawałkowski Al. Od rozbiorów do zjednoczenia. Wydawnictwo Tow. Wydawniczego „Polska Zjednoczona". Warszawa. 1930 — dla starszej młodzieży.

Korowicz H. Polityka przemysłowa w zarysie. Lwów, 1930. Nakładem własnym. Skład gł. w księgarniach Książnicy - Atlasu. Lwów — Warszawa — do bibljotek szkół handlowych.

Kossak-Szczucka Z. Ku swoim. Powieść dla młodzieży. Z licznemi ilustracjami Karola Kossaka. Poznań. Nkł. Księgarni św. Wojciecha — dla dzieci lat 11 — 15.

Kossowski J. Szyb S. Nr. 4 — dla młodzieży od lat 15.

Kościuszko T. Napomknienia względem poprawy losu włościan i Uniwersał Połaniecki. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa — do bibljotek szkolnych.

De Kruif P. Łowcy mikrobów. Przełożył St. Miklaszewski. Wydawnictwo Trzaski, Everta i Michalskiego. Warszawa — do bibljotek szkolnych.

Kulczyński St. Atlas flory polskiej. Kraków, 1931. Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności. Skład główny w księgarniach Gebethnera i Wolffa — do bibljotek nauczycielskich.

Limanowski B. Tadeusz Kościuszko. Życiorys. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa — do bibljotek szkolnych.

Łuniński Ern. Berek Joselewicz. Wydawnictwo Komitetu Obywatelskiego budowy pomnika - szkoły zawodowej i powszechnej im. pułk. Berka Joselewicza w Kocku 1/32 — dla nauczycieli oraz dla starszej młodzieży.

Mah Jong. Świat tajemnic. Wydawnictwo Bibjoteki groszowej. Warszawa — dla młodzieży lat 11 — 15.

Makowski Arn. Użyteczne źródła energji i ich przyszłość, ze szczególnem uwzględnieniem polskich — Warszawa, 1928 — do bibljotek szkolnych.

Mickiewicz Adam. Dzieła poetyckie. Wydał i objaśnił T. Pini. Wydanie 6 zupełne. Nowogródek. 1934. Wydawnictwo Komitetu Mickiewiczowskiego — do bibljotek szkół wszelkich typów.

Moszyńska J. Moja matka. Warszawa. Bibljoteka Książek Błękitnych — dla dzieci lat 11 — 15.

Nayder M. Mikołaj Kopernik. Bibljoteka szkoły powszechnej. Z cyklu: Co daliśmy ludzkości. Nr. 34. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla uczniów wyższych klas szkół powszechnych.

Norwid Cyprjan. Poezje wybrane. Ułożył i przypisami opatrzył Miriam. Warszawa. Wydawnictwo J. Mortkowicza, 1933 — do bibljotek nauczycielskich.

Orłowicz M. Ilustrowany przewodnik po Wołyniu. Wydawnictwo Wołyńskiego Tow. Krajoznawczego i Opieki nad zabytkami przeszłości w Łucku. Łuck. 1929 — do bibljotek szkolnych.

Ossendowski F. A. Daleka podróż boćka. Z ilustracjami M. Bukowskiej. Warszawa. Bibljoteka Książek Różowych — dla dzieci lat 9 — 11.

Ostrowski J. Brazylja. Bibljoteczka geograficzno-podróżnicza. T. 6. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów — Warszawa — do bibljotek szkolnych.

Papée Fr. Lwów. Bibljoteka powszechna. Nr. II. Nakład Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla dzieci powyżej lat dziesięciu.

Papée St. Wielkopolska wczoraj i dziś. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla nauczycieli oraz dla starszej młodzieży.

Paszkowicz Ad. Wśród murzynów Angoli. Wydawnictwo Książnicy-Atlasu. Lwów — Warszawa, 1932 — dla młodzieży powyżej lat trzynastu.

Piętnaście lat Państwa Polskiego. Praca zbiorowa. Słowo wstępne p. Premjera J. Jędrzejewicza. Warszawa, 1933. Powszechny Uniwersytet korespondencyjny — za poleconą do użytku szkolnego, jako książkę do bibljotek szkolnych dla nauczycieli oraz uczniów szkół wszelkich typów.

Piołun-Noyszewski St. Stefan Żeromski. Dom, dzieciństwo i młodość. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa, 1928 — dla młodzieży od lat piętnastu.

Przybylski A. Wojna polska 1918 — 1921. Wydawnictwo Wojskowego Instytutu Wydwniczego. Warszawa, 1930 — dla młodzieży powyżej lat piętnastu.

Rabska Z. Tajemnice Łazienek. Wydanie trzecie. Warszawa. Bibljoteka Książek Różowych. 1928 — dla dzieci lat 9 — 11.

Reutt M. Księżniczka Josć. Wydawnictwo Księgarni i Drukarni Katolickiej S. A. Katowice, 1933 — dla dzieci lat 9 — 11.

Rzeczpospolita Polska. Atlas statystyczny. Wydawnictwo Głównego Urzędu Statystycznego. Warszawa, 1930 — do bibljotek nauczycielskich.

Salgari Em. Dramat na Oceanie Spokojnym. Przekład J. Birkenmajera. Wydawnictwo Księgarni św. Wojciecha. Poznań — dla dzieci lat 11 — 15.

Schummer-Szermentowski E. M. Litwa. Bibljoteka Szkoły Powszechnej Nr. 25. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933. Cena 50 gr. — dla uczniów szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących od lat 11.

Siemiradzki J. O Indjanach południowej Ameryki. Wydawnictwo Księgarni Geograficznej „Orbis". Kraków, 1924 — do bibljotek szkolnych.

Skarżyński St. Kapitan-pilot. Na RWD 5 przez Atlantyk. Wydawnictwo Aeroklubu R. P. Nakładem L. Złotnickiego. Warszawa, 1934 — za poleconą do użytku szkolnego, jako książkę do bibljotek szkół wszelkich typów dla starszej młodzieży.

Sławoj-Składkowski F. Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Polska i świat współczesny. Bibljoteka młodzieży. Warszawa. 1933 — dla młodzieży powyżej lat 10.

Sokołowski J. Wędrówki ptaków. „Nasz Zwierzyniec" Nr. 2. Wydawnictwo „Naszej Księgarni". Warszawa, 1929 — do bibljotek szkolnych, oraz jako książkę pomocniczą dla uczniów szkół wszelkich typów.

Strug Andrzej. Ludzie podziemni. Wydanie 3. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Warszawa, 1930 — dla młodzieży powyżej lat 15.

Strug A. Odznaka za wierną służbę. Wyd. drugie. Warszawa, T-wo Wydawnicze, 1931 — dla młodzieży od lat 15.

Suchodolski B. Ideały kultury a prądy społeczne. Wypisy z dzieł myślicieli polskich XIX i XX wieku. Wydawnictwo „Naszej Księgarni". Warszawa, 1933 — do bibljotek nauczycieli szkół średnich.

S y r o k o m l a Wł. Kęs chleba. Bibljoteczka narodowa. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa, 1924 — do bibljotek szkolnych.

S y r o k o m l a Wł. Ułas. Bibljoteczka narodowa. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa, 1924 — do bibljotek szkolnych.

S z a j n o c h a K. Szkice historyczne (Wybór) Serja I. Opracował Wł. Kucharski. Częśc I. Tekst. Część II. Objaśnienia i przypisy. Wydawnictwo Instytutu Wydawniczego „Bibljoteka Polska" — dla młodzieży powyżej lat 14.

S z a l a y G r o e l e W. Milusińscy. Bibljoteka szkoły powszechnej. Nakładem Państwowego Wydawnictw Książek Szkolnych. Lwów,a 1933 — dla dzieci od lat 7 — 9.

S z c z e r b o w s k i H. Boje o Polskę Marszałka Józefa Piłsudskiego. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — dla uczniów szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących od lat 12.

Ś n i a d e c k i J. O fizycznem wychowaniu dzieci. Wydanie nowe sporządził Alfr. Tom. Nakładem Towarzystwa Wyd. Książnica Polska. Skład główny w Polskiej Składnicy Pomocy Szkolnych. Warszawa, 1930 — dla nauczycieli oraz dla uczniów w zakładach kształcenia nauczycieli.

Tajemnice atomu (o istocie materji). Bibljoteka Wiedzy, Tom VI. Trzaska, Evert i Michalski S. A. Warszawa — dla młodzieży szkół średnich ogólno-kształcących powyżej lat 15.

T a u b e r M. i W a j n g a r t e n J. Żydzi. Bibljoteka szkoły powszechnej. Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych. Lwów, 1933 — do bibliotek szkolnych.

T o m a n e k Fr. i T r e t e r J. Tematy do księgowości. Część III. Księgowość przemysłowa i bilanse. Wydawnictwo Książnicy-Atlas. Lwów — Warszawa. 1929 — do bibljotek szkół handlowych oraz książkę pomocniczą dla nauczycieli szkół handlowych.

T o m a n e k Fr. Zarys metodyki nauczania rachunkowości podwójnej. Warszawa, 1933. Skład główny w księgarniach Książnicy-Atlas — do bibljotek nauczycieli szkół handlowych.

Ustawa konstytucyjna Królestwa Polskiego z dnia 27 listopada 1815 roku oraz Statut organiczny dla Królestwa Polskiego z dnia 26 lutego 1832 roku. Bibljoteczka historyczna. Wydawnictw M. Arcta. Warszawa, 1917 — dla młodzieży wyższych klas szkół średnich.

W XV-lecie niepodległości. Warszawa. Główna Księgarnia Wojskowa — jako książkę poleconą do bibliotek nauczycielskich szkół wszelkich typów, do bibljotek dla młodzieży powyżej lat 15 oraz urzędników państwowych, zajętych w administracji szkolnej.

W a l e w s k a C. W walce o równe prawa. Nasze bojownice. Wydawnictwo redakcji „Kobiety współczesnej". Warszawa, 1930 — do bibljotek nauczycielskich.

Z a k r z e w s k i W. Historja powszechna. Na wyższe klasy szkół średnich. Tom. III. Historja nowożytna. Wydanie 12. Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa. Warszawa — do bibljotek nauczycieli szkół powszechnych.

Z i e l i ń s k i T. Młodzi bohaterowie. 1863. Bibljoteka Książek Błękitnych. Warszawa — dla dzieci lat 9 — 11.

Źródła do dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce z doby Izby Edukacji publicznej 1807 — 1812 zebrał i wstępem poprzedził Z. Kukulski. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie. Skład główny: Dom Książki Polskiej. Warszawa. 1931 — dla nauczycieli i dla uczniów w zakładach kształcenia nauczycieli.

Żurakowska Z. Gość z Ameryki. Opowiadania. Wydawnictwo J. Mortkowicza. Nakład T-wa wydawniczego. Warszawa. 1927 — dla młodzieży lat 11 do 15.

Życiorysy zasłużonych kobiet. Emma Jeleńska-Dmochowska. Strażniczka kresowa. Opracowały L. Życka i W. Niedziałkowska-Dobaczewska. Kraków, 1932 — do bibljotek szkolnych.

Życzyński H. Dziady drezdeńskie Mickiewicza. W setną rocznicę. Lublin, 1932 r. Skład główny: Dom Książki Polskiej w Warszawie — do bibljotek szkolnych dla nauczycieli.

Dwudziestolecie Marszu Szlakiem Kadrówki.

Nr. O. 10915/34. Dnia 6 sierpnia br. przypada Dwudziesta Rocznica Marszu Szlakiem Kadrówki.

Tygodnik „Strzelec", jako jedyny organ prasowy Związku Strzeleckiego, wydaje wielki numer specjalny „Strzelca", poświęcony Dwudziestoleciu Marszu Szlakiem Kadrówki, który wyjdzie w wielokrotnie powiększonej objętości oraz nakładzie i będzie całkowicie poświęcony temu wielkiemu momentowi dziejowemu, jaki mieści w sobie czyn z dnia 6-go sierpnia 1914 roku.

Część nakładu tego numeru specjalnego „Strzelca" wyjdzie na lepszym papierze, w oprawie kartonowej, jako wydanie albumowe, przyczem cena pojedyńczego egzemplarza będzie wynosiła zł 10. Pragnąc jak najbardziej uprzystępnić nabycie egzemplarzy albumowych, Centralny Instytut Wydawniczy Związku Strzeleckiego (Warszawa, Długa 50, Konto P. K. O. 11200) zdecydował należność za nie rozłożyć na pięć rat miesięcznych po dwa złote każda, przy wszelkiego rodzaju zamówieniach zbiorowych, nadchodzących od poszczególnych urzędów, organizacyj i t. p.

Powyższe podaje się do wiadomości Dyrekcyj, Kierownictw szkół, Inspektoratów szkolnych, celem ewentualnego zorganizowania zbiorowych zamówień i sposobu spłaty (ewentualnie za pośrednictwem płatników).

Nadesłane.

Władysław Zakrzewski. Port Gdyński, jego urządzenia i handel zamorski. Nakładem autora. Poznań, ul. Matejki 51 m. 4.

Kuratorjum O. S. Lw. zwraca uwagę na borszurkę p. t. „Port Gdyński jego urządzenia i handel zamorski", opracowaną przez Władysława Zakrzewskiego i Bolesława Koselnika z 37 ilustracjami i planem portu. Wydawnictwo to ma na celu — według słów autora — przedewszystkiem spopularyzowanie szeregu podstawowych wiadomości o porcie morskim, a w szczególności o Gdyni, oświetla zasadę międzynarodowej wymiany towarów, daje definicję portu i ilustrowany opis jego urządzeń. Przez podanie opisu i planu portu broszurka może służyć jako przewodnik po porcie.

Cena 95 gr za egzemplarz (bez porta), przy zakupach zbiorowych (od 25—49 sztuk) 10% opust. Konto czekowe P. K. O. Poznań Nr. 211065.

Państwowe Wydawnictwo Książek.
Lwów, ul. Kurkowa 21.

Podręczniki szkolne.

H. Grotowska i *Z. Klingerowa.* Czytanka polska dla V kl. szk. powsz.— aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 7. czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 1882/34.

Durek St. i *Lewicki W.* Rachunki dla I oddz. szk. powsz. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 30. maja 1934 r. Nr. I. Pr. 1886/34.

Z. Chwiałkowski. Arytmetyka z geometrją dla VI kl. szk. powsz. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 5 czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 1906/34.

J. Kowalski i *M. Golias.* Iuvenis Romanus. Czytanki łacińskie dla klasy II gimn. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 8 czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 1953/34.

W. Dewitzowa, R. Kern i G. Żółtkowska. Wir lernen deutsch., Podręcznik do nauki języka niemieckiego dla kl. I gimn. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 5 czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 1881/34.

— Geschichte des Mittelalters für höheren Klassen der Mittelschulen mit deutscher Unterrichtssprache in Polen. Bearbeitet nach der IV-ten Auflage des Lehrbuches von Cz. Nanke. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z maja 1934 r. Nr. I. Pr. 3374/33.

Pawłowski St. Die aussereuropäischen Länder und Meere. Ein Lehrbuch der Erdkunde für die höheren Klassen der Mittelschulen. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 2035/34.

Lateinische Grammatik. Teil I. Die wichtigsten Erscheinungen der lateinischen Laut — und Formenlehre. Nach S. Samolewicz u. L. Jus. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 2107/34.

Mayzner T. Piętnaście pieśni. Śpiewnik na trzy głosy. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 29 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 3140/33.

Bibljoteczka Szkoły Powszechnej.

„Ormianie polscy". *Br. Wójcik Keupruljan.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 57 — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 142/34.

„Sobieski pod Wiedniem". *M. Swobodzianka.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 36. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 1540/33.

„Wit Stwosz — Wielki Rzeźbiarz Średniowiecza". *J. Dobrzycki.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 46. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dn. 1 czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 3170/33.

„Niemasz pana nad ułana" *J. Staszewski.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 19. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z 30 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 1039/33.

„Brat Albert i jego dzieło" *Al. Florczak.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 80. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 29 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 136/34.

„Kraków" *K. Buczkowski.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 33. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 1532/33.

„Teofila Sobieska, matka króla Jana“ *M. Czeska - Mączyńska.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 24. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 1429/33.

„O Henryku Sienkiewiczu“ *K. Czachowski* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 12. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 514/33.

„Toruń“ *K. Górski.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 47. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 30 maja 1934 r. Nr. I. Pr. 3175/33.

„Włochy“ *M. Brahmer.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 79. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 2 czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 138/34.

„Samolot kaprala Orwicza“ *J. A. Kraśny.* Bibljoteka Szkoły Powsz. Nr. 50. — aprob. rozporz. Min. W. R. i O. P. z dnia 1 czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 3173/33.

Książnica-Atlas

Lwów — Warszawa.

„Świat i Życie“, zeszyt V-ty (tomu 2). Zeszyt V zarysu encyklopedycznego współczesnej wiedzy i kultury „Świat i Życie“ zawiera dwa artykuły *K. Smogorzewskiego* „Gdańsk“ i „Gdynia“, poruszające w sposób bardzo wszechstronny zarówno problem Gdyni, tak ważny z ogólnego polskiego punktu widzenia, jak i zagadnienie współżycia Polski z Wolnem Miastem Gdańskiem; artykuł *Min. Ignacego Matuszewskiego* „Gospodarka“, w popularny i lekki sposób wprowadzający młodego czytelnika w zawiłe problemy podstawowych pojęć ekonomicznych; artykuł *T. Sławińskiego* „Giełda“, wyjaśniający to słowo, które młodzież słyszy tak często, a o którem zazwyczaj wie tak niewiele; artykuł *W. Miśkiewicza* „Gleba“, w którym autor daje nietylko pogląd na przyrodniczą stronę tego problemu, ale i na jego znaczenie i aspekt z punktu widzenia całości naszej gospodarki rolnej.

Dział przyrodniczy stanowią artykuły: „Gąbki“ *dr. T. Wolskiego,* „Gniazda“ *dr. J. Domaniewskiego,* oraz dwa artykuły, ujmujące całokształt pewnych nauk, „Geografja“ *prof. dr. St. Pawłowskiego* i „Geologja“ *prof. dr. J. Lewińskiego.*

W artykule „Geometrja“ *dr. Otton Nikodym* rozważania swoje doprowadza aż do ostatnich zdobyczy matematyki, pokazując drogi rozwoju geometrji współczesnej.

Artykuł *prof. dr. A. Tretiaka* o „Gentelmanie“ wyjaśnia, co znaczy to tak często używane i nadużywane słowo.

Artykuł *prof. dr. Kazimierza Nitscha* odsłania przed czytelnikiem tajemnice zawarte w słowie „Głoska“, z „Germanów“ zaś *dr. M. Serejskiego* dowiadujemy się jak wygląda konfrontacja naukowych wiadomości o tych dawnych ludach z dzisiejszą legendą, jaką koło tych wspomnień wytwarza się w Niemczech. *Prof. dr. Łempicki* daje wreszcie znakomitą sylwetkę największego poety Niemiec — Goethego.

Liczne i niezmiernie starannie dobrane ilustracje zdobią, jak zawsze, zeszyt.

M. Arct, Zakłady Wydawnicze Sp. Akc. w Warszawie, Nowy Świat 35.

St. Arnold, Cz. Leśniewski, H. Pohoska. **Polska w rozwoju dziejowym.** Tom II. Zagadnienia ustrojowe, gospodarczo - społeczne i kulturalne. Str. 250. M. Arct, Warszawa. 1934 r. Cena zł 6. Książka powyższa stanowi drugi tom wydawnictwa, które ukazało się przed paru laty. Tom pierwszy dawał przegląd dziejów politycznych kraju, ujęty w przekrojach „podłużnych". tom drugi daje podobnie syntetyczne ujęcie zagadnień z historji ustroju, społeczno - gospodarczej i historji kultury.

Zagadnienia ustrojowe stanowią działy: „Państwo i społeczeństwo", „Administracja i urzędy", „Sejm w Polsce", „Sądownictwo", „Ustrój skarbowy, pieniądz" i „Wojskowość".

Zagadnienia gospodarczo - społeczne ujęte zostały w szereg rozdziałów odpowiadających strukturze społecznej Polski przedrozbiorowej, z zaznaczeniem w poszczególnych rozdziałach przemian, jakie zachodziły w ciągu XIX wieku. Nowe i oryginalnie skonstruowane są tu rozdziały o rolnictwie oraz o przemyśle i handlu.

Zagadnienia kulturalne ujęto w trzech rozdziałach: „Oświata i szkolnictwo na tle życia umysłowego w Polsce", „Teatr i muzyka" i „Sztuki plastyczne".

Bibljoteka metodyczno - pedagogiczna.

Władysława Mortkowiczówna. Organizacja pracy nauczyciela historji w szkole powszechnej.

Nakład „Przyjaciela Szkoły".

Jan Szelejewski. Dziecko wiejskie. Nakładem „Przyjaciela Szkoły" Dwutygodnika Nauczycielstwa Polskiego. Poznań 1934 r. Stron 100. Cena zł. 1.80.

Nasza literatura pedagogiczna wzbogacona została sumiennie i rzeczowo opracowaną na praktyce opartą pracą p. J. Szelejewskiego pt. „Dziecko wiejskie". Praca ta pozwoli na uzupełnienie nietylko wiadomości o dziecku wiejskiem, ale ułatwi pracę wychowawczą.

Jan Szelejewski. Wielkomiejskie dziecko proletarjackie. Nakładem „Przyjaciela Szkoły", Dwutygodnika Nauczycielstwa Polskiego. Poznań 1934. Stron 62. Cena zł. 1.30.

Dzieci proletarjackie wynaturzone, nienawiść klasową w młodych już sercach przechowujące, stanowią istny krzyż i mękę nauczycielstwa, niesfornem swem zachowaniem uniemożliwiają wprost pracę pedagogiczną. Ukazała się właśnie praca J. Szelejewskiego pt. „Wielkomiejskie dziecko proletarjackie". (Wydawnictwo „Przyjaciela Szkoły"), po przeczytaniu której nauczyciel nie będzie się czuł pokrzywdzonym, ale radować się będzie, że los właśnie te dzieci, biedne i zaniedbane, jemu do wychowania powierzył.

Czcionkami drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie. ul. Łyczakowska 3